

EGYESÍTETT ÓVODA
VIZAFOGÓ TAGÓVODÁJÁNAK
A HELYI NEVELÉSI PROGRAMRA ÉPÜLŐ
GYAKORLATI ÚTMUTATÓJA

2018

Tartalomjegyzék

1. HELYZETKÉP	4
1.1 AZ INTÉZMÉNY ADATAI	4
1.2 SZOLGÁLTATÁSAINK KIVÁLASZTÁSÁNAK ELVEI, SZEMPONTJAI	5
2. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP	6
2.1 NEVELÉSFILÓZÓFIÁNK	6
2.2 GYERMEKKÉPÜNK	6
2.3 ÓVODAKÉPÜNK	6
2.4 PEDAGÓGIAI ELVEINK	7
2.5 NEVELÉSI CÉLUNK	7
3. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI.....	7
3.1 AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA	7
3.2 AZ ÉRZELMI NEVELÉS ÉS A SZOCIALIZÁCIÓ BIZTOSÍTÁSA	11
3.3 AZ ANYANYELVI, AZ ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA	15
3.3.1 AZ ANYANYELVI KOMMUNIKÁCIÓS NEVELÉS	15
3.3.2 ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS	18
4. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	19
4.1 SZEMÉLYI FELTÉTELEK.....	19
4.2 TÁRGYI FELTÉTELEK. A PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES, A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK, FELSZERELÉSEK	19
4.3 AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE	20
4.3.1 HÉTIREND	21
4.3.2 NAPIREND	21
4.3.3 A TAGÓVODA JELES NAPJAI	22
4.4. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE	25
4.4.1 AZ ÓVODA ÉS A CSALÁD KAPCSOLATA.....	26
4.4.2 KAPCSOLAT A TÁRSINTÉZMÉNYEKSEL	29
4.4.2.1 Kapcsolat a bölcsődékkel	29
4.4.2.2 Kapcsolat az iskolával	29
4.4.2.3 Kapcsolat a közművelődési intézményekkel.....	30
4.4.2.4 Kapcsolat az egészségügyi intézményekkel, a XIII.ker. Önkormányzat Szociális Osztályával.	30
4.4.2.5 Kapcsolat a közoktatás-irányítással és a szakmai szolgáltató szervezetekkel.....	31
5. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI.....	31
5.1 A JÁTÉK	31
5.2 MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK	35
5.3 A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS.....	38
5.3.1 MŰVÉSZETI NEVELÉS.....	40
5.3.1.1 Verselés, mesélés.....	40
5.3.1.2 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	42

5.3.1.3 Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	46
5.3.2 MOZGÁS.....	47
5.3.3 A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE.....	53
5.3.3.1 A környezet megismerésére nevelés	54
5.3.3.2 A matematikai nevelés	56
6. INTEGRÁCIÓ.....	57
6.1 RÉSZKÉPESSÉG-ZAVAROK.....	57
6.2 SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEK.....	58
6.2.1 SÉRÜLÉSSPECIFIKUS FELADATOK SZAKFEJLESZTÉSSEL	59
6.2.1.1 Magatartászavaros gyermek	59
6.2.1.2 Mozgásban akadályozott gyermek	59
6.2.1.3 Látássérült gyermek	59
6.2.1.4 Hallássérült gyermek	60
6.2.1.5 Enyhe értelmi fogyatékos gyermek	60
6.2.1.6 Akadályozott beszédfejlődésű gyermek	60
6.2.1.7 Autista gyermek	60
6.2.2 AZ INTEGRÁLT ÓVODAI NEVELÉS ELŐNYEI	60
6.3 NEMZETI, ETNIKAI KISEBBSÉGI FELADATOK	61
6.4 MULTIKULTURÁLIS (INTERKULTURÁLIS) NEVELÉS	62
6.5 TEHETSÉGGONDOZÁS	63
7. GYERMEKVÉDELEMI FELADATOK.....	64
8. AZ ÓVODÁBA LÉPÉS, ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI.....	67
9. PEDAGÓGIAI DOKUMENTÁCIÓ	68

„Az a mód, ahogyan egy társadalom a gyerekeket kezeli, nemcsak törődésének és együttműködésének fokát jelzi, hanem jól tükrözi az adott társadalom igazságérzetét, jövő iránti elkötelezettségét, valamint azt is, mennyire fontos számára az eljövendő generációk emberi feltételeinek javítása.”

(Javier Peres de Cuellar ENSZ főtitkár)

1. Helyzetkép

Óvodánk a Duna közelében, forgalomtól távol, csendes nyugalmas környezetben, a Vízafogó lakótelepen helyezkedik el az általános iskola és a bölcsőde szomszédságában.

Udvarunk tágas (5.400 m²), rendezett. Fűves és betonos részek egyaránt borítják. Homokozó és változatos játékeszközök csábítják a gyermekeket az önfeledt játéokra, mozgásra. Ez a lehetőség maximálisan biztosítja az óvodáskorú gyermek óriási mozgásigényének kielégítését, mozgásfejlesztését, amely az értelmi képességek minél teljesebb fejlesztéséhez is nélkülözhetetlen feltétel.

Nagy hangsúlyt fektetünk a zökkenőmentes befogadásra és mindent megteszünk azért, hogy a hozzánk járó gyermekek érzelmi biztonságát megteremtjük. A gyermekeket felkészült, tapasztalt óvodapedagógusok és dajkák várják. Kollégáink többsége 10 évnél régebben dolgozik az óvodában. Minden év áprilisában nyílt napokat szervezünk, melyen betekintést nyerhetnek az érdeklődők az óvoda életébe, e mellett egész évben szeretettel várjuk a szülőket, gyermekeket.

Kiemelt feladatunknak tekintjük:

- az egészséges életmódra nevelést, ezen belül: a testi egészségvédelmet, a szervezet edzését, lelki egészségvédelmet, a baleset megelőzését és a balesetvédelemre nevelést.
- az anyanyelvi és kommunikációs nevelést, ezen belül a gyermekek beszédfejlesztését, kommunikatív képességeik megszilárdítását, metakommunikatív eszköztárak bővítését.

A kiemelt feladatok a gyermekek minden tevékenységét áthatják, segítve ezzel az önbizalmuk fejlődését, szociális kapcsolataik kialakítását, a zökkenőmentes iskolakezdet. Meggyőződésünk, hogy a hatékony, eredményes nevelőmunka alapja a gyermekismeret, és ennek figyelembe vételével kerülhet sor az egyéni fejlesztésre.

A nevelésünket, mint „tudatos értékválasztás" a nevelési helyzetekbe beépített tevékenységek által valósítjuk meg, hiszen a gyermek állandó tevékenykedés közben fejlődik.

A játékot komplex tevékenység forrásnak tekintjük, melyet tudatosan használunk fel a nevelés folyamatában a cél eléréséhez.

Fontos számunkra, hogy mindezt tudatosan, tervezetten és jól szervezeten valósuljon meg. Lényeges a szülőkkal való jó kapcsolat kialakítása, folyamatos tájékoztatásuk, hogy megértsék és elfogadják céljainkat, feladatainkat s így együttműködve nagyobb hatásfokkal tudjuk ezeket megvalósítani.

1.1 Az intézmény adatai

Az intézmény neve: Budapest Főváros XIII. kerületi Önkormányzat Egyesített Óvoda

Címe: 1138 Budapest, Karikás Frigyes utca 12.

Telefon/fax : 36 (1) 340-29-88

E-mail: egyesitettovoda@bp13.hu

Az intézmény fenntartója: Budapest Főváros XIII. kerületi Önkormányzat

Címe: 1139 Budapest, Béke tér 1.
A tagóvoda neve: Budapest Főváros XIII. kerületi Önkormányzat Egyesített Óvoda
Vizafogó Tagóvodája
Címe: 1138 Budapest Vizafogó sétány 4.
Telefon/fax: 36 (1) 359-2831,
E-mail: vizafogo@ovoda.bp13.hu

Az Egyesített Óvoda világnézeti nevelés tekintetében semleges, egyetlen vallás vagy világnézet mellett sem elkötelezett.

Tiszteletben tartja a szülőknek azt a jogát, hogy gyermekük vallási és világnézeti meggyőződésüknek megfelelő nevelésben részesülhessenek. Egyházi jogi személy a hit- és vallásoktatást az óvodában a szülők igénye alapján szervezheti, elkülönülve az óvodai foglalkozásoktól, az óvodai életrendet figyelembe véve [többszörösen módosított 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról (továbbiakban Kt.) 4. §].

Ingyenesen igénybe vehető szolgáltatások (Kt. 114. §):

- a gyerekek óvodai nevelése, a gyerekek napközbeni ellátása
- óvodai foglalkozások
- logopédiai, dyslexia - megelőző foglalkozások
- a sajátos nevelési igényű gyerekek felzárkóztató foglalkozásai
- a gyerekek rendszeres egészségügyi felügyelete
- az óvoda létesítményeinek és eszközeinek használata a fenti szolgáltatások igénybevételehez.

Egyéb szolgáltatások:

Az óvodát fenntartó önkormányzat – évenként döntést hozva, meghatározott módon – többféle, a XIII. kerületi Önkormányzat által finanszírozott, a felhasználók számára térítésmentes lehetőséget biztosít a gyermekek fejlődésének további elősegítése érdekében:

- normál IQ-övezetbe tartozó, korrekciós beavatkozást igénylő (részképességgyengeségekkel küzdő) gyermekek fejlesztő támogatása
- az egészséges életmód, az edzettség elősegítése érdekében biztosított sporttevékenységek felkínálása a kerületünkben működő sportlétesítményekben.

Nevelési évenként - mérlegelve a szülői igényeket - **önköltséges szolgáltatásokkal** lehetőség nyílik olyan egyéb tanfolyamok szervezésére is, amelyek beilleszthetőek az óvoda pedagógiai célkitűzéseibe. Ezeket az óvoda nevelési idején túl, a délutáni órákban térítés ellenében tesszük lehetővé.

1.2 Szolgáltatásaink kiválasztásának elvei, szempontjai

- A nevelési program hatékonyabb megvalósítását segíti elő.
- A gyermekek, szülők igénye alapján szerveződik.
- A gyermekek személyiségfejlődését szolgálja.
- A foglalkozást megfelelő szakirányú végzettséggel rendelkező, gyermekszerető személy végzi.
- Együttműködési megállapodás szülőkkel, szolgáltatóval.
- Preferáljuk a sport, zene foglalkozásokat.
- Óvodánk a 4, 5, 6, 7 éves gyermekek részére támogatja a külön foglalkozásokat.
- Évente maximum 3 szolgáltatást kínálunk.
- A foglalkozások az óvodás korú gyermek életkori egyéni szükségleteit és képességeit veszi alapul.
- A biztonságos környezet alapfeltétel.

2. Gyermekkép, Óvodakép

2.1 Nevelésfilozófiánk

Nevelésfilozófiánkat meghatározza az a szemlélet, hogy a gyermek nevelése a család joga és kötelessége, melyben az óvoda sajátos eszközeivel kiegészítő szerepet tölt be. Óvodai nevelésünk a hazai óvodai neveléstörténet hagyományaira támaszkodik.

Tiszteletben tartjuk a gyermekeket megillető jogokat. A gyermeki személyiség kibontakoztatására, a testi, lelki, szociális szükségletek kielégítésére törekszünk, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést az óvodai neveléshez.

Pedagógiai hitvallásunkban a fejlődés alapja a féltő, óvó, gondoskodó szeretet, stabil biztonság, differenciált, személyre szóló bánásmód. Az óvodás gyermek alapvető tevékenysége a játék, élményeit, tapasztalatait ezen keresztül éli meg, általa fejlődnek képességei, bővülnek ismeretei. Az óvodában komplex nevelés folyik, építünk a gyermeki aktivitásra, kíváncsiságra, kreativitásra. A társadalmi együttélés normáinak alapjait rakjuk le sokszínű együttes tevékenységekkel és követhető viselkedésmintákkal.

Szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzelmekben gazdag környezetben az egyéni érdeklődésre alapozva támogatjuk a gyermekek fejlődését. Arra törekszünk, hogy a gyermekek egyéni készségei, képességei kibontakozhassanak, érzelmileg, erkölcsileg és értelmileg gazdagodjanak. A sokféleség gazdagítja a közösséget, az inkluzív-, az integrált-, a multikulturális nevelést támogató szemléletet képviseljük.

2.2 Gyermekképünk

A kisgyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a kisgyermekeknek sajátos, életkoronként és egyenként változó testi és lelki szükségletei vannak.

Az óvodáskorú gyermek aktív befogadója a világnak. Kíváncsi, érdeklődő az őt körülvevő világ és a társai iránt. Felfedez, kérdez – felel, megfigyel, kipróbál, és folyamatosan tapasztal.

2.3 Óvodaképünk

Az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.

Az óvoda funkciói:

- óvó-védő
- szociális
- nevelő-személyiségfejlesztő.

Az óvoda közvetetten segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését. Pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.

Az óvodai nevelés gyermekközpontú. Gondoskodunk:

- az egészséges fejlődéshez és fejlesztéshez szükséges tárgyi és személyi környezetről
- a gyermeki szükségletek kielégítéséről
- az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről
- a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor specifikus alakításáról
- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető szabad játékról
- az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmak közvetítéséről, a kompetenciák kialakításáról.

2.4 Pedagógiai elveink

- A gyermekek mindenekfelett álló érdekét képviseljük
- A gyermeki személyiség iránt tiszteletet, bizalmat, elfogadást, szeretetet és megbecsülést tanúsítunk, biztosítjuk a különleges védelmet és gondoskodást, a különbözőség elfogadását
- A gyermeket a béke, az emberi méltóság, a türelmesség, a szabadság, az egyenlőség, a szolidaritás szellemében neveljük
- A hátrányos megkülönböztetés minden formáját elutasítjuk
- Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai intézkedéseket a gyermek személyiségéhez igazítjuk
- Elkötelezettséget, igényességet, kulturált stílust képviselünk és várunk el minden munkatársunktól
- Korrekt, partneri együttműködésre törekszünk a szülőkkel, a nevelésben résztvevőkkel.

2.5 Nevelési célunk

Óvodai nevelésünk célja a (2,5)3-7(8) éves gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemének, érési jellemzőinek szem előtt tartásával:

- a sokoldalú, harmonikus személyiségfejlesztés, a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, lelki és szociális érettség elérésének támogatása
- a gyermekek környezettudatos szemléletének és magatartásának megalapozása
- a különleges gondozást igénylő, lassabban fejlődő, lemaradó, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, beilleszkedési, magatartási és tanulási zavarral küzdő, speciális nevelési igényű gyermekek fejlesztése, integrált nevelése, esélyegyenlőségük biztosítása
- a hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekei részére az önazonosság megőrzésének, ápolásának, erősítésének biztosítása, társadalmi integrációjuk elősegítése, az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok védelme.

3. Az óvodai nevelés feladatai

Az óvodai nevelés általános feladatai:

- Az egészséges életmódra nevelés szokásainak kialakítása
- Az érzelmi nevelés és a szocializáció elősegítése
- Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása tevékenységekbe ágyazva.

3.1 Az egészséges életmód alakítása

Magába foglalja a

- a szomatikus
- a mentális
- és a szociális nevelést.

Célunk

- kiegyensúlyozott, egészséges gyermekek nevelése
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés, szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése

Távlati célunk, hogy felnőtt életükben váljanak képessé egészséges, harmonikus életvitel kialakítására, életmódjukra vonatkozóan helyes döntések meghozatalára, konfliktusaik, problémáik megfelelő kezelésére.

Feladatunk

- a gyermekek szükségleteinek kielégítése, egészségük, testi, lelki, mentálhigiéniai és szociális fejlődésük elősegítése
- hiteles, követésre méltó, modell értékű felnőtt viselkedési minta nyújtása (pl. személyi és környezet higiénia, pozitív személyiségjegyek, egészséges életvitel, kulturált beszéd és viselkedés stílus, stb.)
- az egészséges életvitel igényének kialakítása, fejlesztése, az egészséges életmód, a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások megalapozása
- a gyermekek fejlődéséhez szükséges stressz mentes, biztonságos környezet megteremtése
- a gyermekek környezetében csak annyi tisztítószer és egyéb vegyszer alkalmazása, amennyi feltétlen szükséges
- környezetbarát tisztítókészítmények előtérbe helyezése a környezetre káros vegyszerekkel szemben
- egészségpropaganda alkalmazása (a szülők körében is), az „egészségesebb” választásra való törekvés képességének fejlesztése
- a gyermekek harmonikus, összerendezett mozgásfejlődésének elősegítése
- rendszeres, játékos tevékenységek szervezésével az egészségmegőrzés, az egészségvédelem biztosítása, a gyermekek életkori és egyéni adottságaihoz igazodó optimális edzettség elérése
- a speciális igényű gyerekek korrekciós testi, lelki nevelési feladatainak ellátása, a fejlődéshez szükséges feltételek megteremtése (speciális szakemberekkel, a szülőkkel együttműködve)
- balesetek megelőzésére, a környezeti veszélyek felismerésére történő nevelés (képességek kialakítása, pl. esés, testi épség védelmére szoktatás).

Az egészséges életmód alakítása:

A gyermekek a családi nevelés nyújtotta minta által szerzett ismeretekkel, tapasztalatokkal vagy a bölcsődében kialakított szokásrenddel érkeznek az óvodába. Ezekre alapozva, ezt továbbberősítve, vagy kioltva alakítjuk a testápolás, táplálkozás, öltözködés, mozgás, pihenés, levegőzés, és testedzés szokásrendszerét.

Valljuk, hogy az egészséges környezet és az egészséges életmód kölcsönhatásban van, egymásra épül, és egymást kiegészíti. Ezért létfontosságúnak tartjuk a környezettudatos szemlélet és magatartás megalapozását, melynek során kiemelten kezeljük a szülők szemléletformálását is. Nagy hangsúlyt fektetünk a higiénés szabályok betartására pl. környezet tisztántartása, portalanítása, szükség szerint fertőtlenítése, a környezeti ártalmak kiküszöbölésére pl. szelektív hulladékgyűjtés, energiatakarékos izzók, keverőfejes csaptelepek használata, légszennyeződés csökkentése bokrosítással az udvaron, a csoportszobában minél több zöld növény elhelyezése, megfelelő páratartalom biztosítása, nyugtató hatású színharmónia.

Sajátos helyzetünkől adódóan a sajátos nevelési igényű gyermekek és a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek nevelését utazó gyógypedagógus, logopédus és pszichológus szakemberek bevonásával, a szülővel együttműködve valósítjuk meg.

A gondozási feladatok ellátását a nevelés részeként értelmezzük, hisz az óvónő ennek során is hatással van a gyermekre, bővíti ismereteit, alakítja készségeit, képességeit, segíti önállóságának megélését. Fontosnak tartjuk azonban, hogy ebben a feladatban a dajka, ill. a pedagógiai asszisztens is - szorosan együttműködve az óvónővel - részt vegyen.

Egységes, egymásra épülő nevelési tervünk alapján:

Az egészséges életmódra nevelés tartalma

▪ Testápolás

A testápolást elsődlegesen önkiszolgáló tevékenységként értelmezzük, melynek célja a gyermek alapvető higiéniai szokásainak kialakítása, egészségének védelme, megőrzése, testének, ruházatának gondozása.

A testápolással kapcsolatos teendők bemutatása, megismertetése, gyakoroltatása és folyamatos figyelemmel kísérése az elsődleges feladatunk, melyben a dajka és a pedagógiai asszisztens is aktívan közreműködik. Alapja a gyermek és a felnőtt közötti bizalom alapuló, elfogadó, bensőséges kapcsolat.

A testápolás tartalma: tisztálkodás, WC használat, zsebkendő használat, fésülködés, szájöblítés, fogmosás, bőrápolás és védelem.

Az egészséges életvitel igényének a kialakításában fontosnak tartjuk, hogy a kialakításra váró szokásokat rendszeresen gyakorolni tudják a gyerekek. A higiéniai biztosító szokások mellett biztosítjuk a gyerekeink számára, hogy a kötetlen játék tevékenység során is elérhetőek legyenek azok az eszközök, amelyeket a személyes higiénia és a tisztaság megőrzéséhez használunk (fogmosás applikációs eszközei, babafürdetés, seprű, lapát, ruhakefe stb.).

•A közös mozgás örömeinek megtapasztalása szintén beépül a napirendünkbe.

▪ Táplálkozás

A táplálkozás gyermeki szükségletet kielégítő önkiszolgáló tevékenység, melynek a szükséglet kielégítésén túl további célja a gyermek egészséges fejlődésének elősegítése, a korszerű táplálkozás megismertetése, és a kulturált étkezési szokások alakítása.

Hisszük, hogy a legtöbb betegség kialakulásában az életmódnak, így a táplálkozásnak is meghatározó szerepe van. Ezért rendkívül lényegesnek tartjuk, hogy az étel, amit a gyermekek kapnak elegendő, tápláló, változatos legyen, és persze finom is, hogy élvezettel, jó ízűen tudják elfogyasztani. Igyekszünk elkerülni a cukor tartalmú, szénsavas, tartósítószerrel tartalmazó ételek és italok fogyasztását az óvodában, és erre biztatjuk a szülőket is.

Az egészséges életmód iránti igény megalapozásához, az egészségmegőrzéshez szükséges tudatosság kialakítása alapvető célunk. A kisgyermek életében fontos, hogy az őt körülvevő felnőttektől milyen mintát és szokásokat sajátíthat el. Ezért a nyers ételek rendszeres fogyasztásával (csírák, magvak, aszalt gyümölcsök, friss zöldsaláták, müzlik, gyógynövény teák), azok tisztításával, feldolgozásával megismertetjük a gyerekeket. Aktívan vesznek részt a tevékenységben. A dajka a gyerekek jelenlétében tisztítja és darabolja a nyers táplálékokat naponta. A biztonságos eszközökkel történő tevékenység végzése adott minden csoportunkban a gyerekek számára. Törekszünk arra, hogy az általunk közvetített szemléletmód megfogalmazódjon a családi értékrendben is. A "zöld faliújságon" mindig aktualizáljuk az idény növények feldolgozásával, a belőlük készíthető egészséges táplálékok információit, mely minden nevelési folyamatban résztvevő számára biztosítja a kommunikációt, tapasztalatcserét.

A fűszernövény kertünkben termelt növényeket szintén felhasználjuk a változatos táplálkozás megvalósítása érdekében. A rendszeres folyadékpotlást biztosítjuk az egész nap során.

▪ Betegség megelőzés

Kiemelt gondot fordítunk a szezonális betegségek megelőzésére, ezért a lehetőségekhez mérten minél többet tartózkodunk a szabad levegőn, naponta több alkalommal intenzíven kiszellőztetjük a csoportszobát, rendszeresen portalanítunk, a fűtési szezonban párologtatót használunk, sok zöld növényt helyezünk el a csoportban, mindig az időjárásnak megfelelő ruházatba öltöztetjük a gyerekeket.

Lényegesnek tartjuk az anamnézis-felvétel közben felderített, ritkán előforduló, az óvodai közösségbe kerülést nem feltétlenül akadályozó betegségek (pl. krupp, allergia, asztmatikus tüne-

tek, lázgörcs, epilepszia, cukorbetegség...) regisztrálását, figyelemmel kísérését, alapvető ten-nivalók elsajátítását és a gyermek fiziológiás szükségletének biztosítását (pl. étrend helyes be-tartása), az egészségi állapot egyensúlyban tartásához szükséges környezet megteremtését.

- **Öltözködés**

Az öltözködés szintén az önkiszolgáló tevékenység része, melynek célja a gyermekek öltözkö-désének az aktuális környezeti viszonyokhoz való igazítása, elfogadtatása, belső igénnyé válá-sának alakítása.

Igyekszünk az öltözködések számát minimalizálni. A szülőktől kérjük, hogy praktikusán öltöz-tessék a gyerekeket, ruházatuk könnyen fel és levehető legyen, lehetőség szerint természetes anyagból készüljön, kényelmes legyen, gumírozása ne legyen túl szoros, a cipő tartsa a gyer-mek bokáját.

- **Mozgás**

A mozgás az óvodáskorban a gyermek alapvető, természetes tevékenysége. Meggyőződésünk, hogy testi-lelki fejlődésének, optimális fizikai közérzetének, az egészséges életmód kialakulá-sának, az egészség megőrzésének igen meghatározó eleme. Célunk a gyermek mozgásigényé-nek kielégítése, mozgáskedvének fenntartása és mozgásának fejlesztése, valamint a mozgás szeretetére épülő életvitel, életmód megalapozása.

- **Edzés, levegőzés**

Edzésen a gyermekek levegőhöz, napfényhez, árnyékhoz, hideghez, meleghez, a levegő moz-gásához való hozzászoktatását értjük, melyet rendszeres, következetes, gondos fokozatossággal valósítunk meg. Lehetőség szerint minél több időt töltünk a szabad levegőn, az időjárásnak megfelelő ruházatban. Figyelembe vesszük a gyermekek közötti egyéni különbségeket, érzé-kenységüket, aktuális egészségi állapotukat. Figyelünk az aktív és passzív pihenés egészséges arányára. A szabadban töltött idő alatt óvjuk őket a nap káros hatásaitól, nyáron erős UV su-gárzáskor 11 és 15 óra között nem tartózkodunk a napon.

Udvari élet szabályai:

Az udvari élet felügyelete csoportonkénti felosztásban működik. Minden csoport óvónőjének pontosan meghatározott területe van , amiért felelős optimális feltételek esetén (minden csoport kint tartózkodik az udvaron) . Egyéb esetben rugalmasan kezeljük a területek felügyeletét.

Az udvaron található összes játék eszközt, minden gyermek szabadon használhatja kedve, ígé-nye szerint. Esztétikus faházban történik a játékok tárolása.

Kivétel a kiscsoportos gyermekek, akik a nagy kombinált mászóvárakat szeptembertől februárig balaset megelőzés miatt nem használhatják. A gyermekek számára (az időjárásnak megfelelő) változatos játék tevékenységet biztosítunk.

Lehetőségek: Libikóka, csúzda, babaház, kombinált mászóvárak, hajó mászóka, fészekhinta, labda játékok (célbadobó, ugráló, foci) tricikli, roler, bicikli, rajzolás (ceruza, zsírkréta, filctoll, kréta.....), társas és verseny játékok, homokozó (sarazás),

- **Pihenés**

A pihenéshez biztosítjuk az optimális feltételeket, a kényelmes, gyermekek méretéhez igazodó fektetőt, alvókát, légzést könnyítő-tisztító illóolajos mécsest, fűtési szezonban párologtatót. Az óvónő jelenléte a pihenés teljes idejében elengedhetetlen, mert pihenés közben előfordulhatnak rendkívüli gyermeki megnyilvánulások, melyek jelzés értékűek a gyermekek pszichikai állapo-tát tekintve.

- **Baleset megelőzése**

A balesetek megelőzése érdekében balesetvédelmi ismereteket közvetítünk, készségeket és balesetvédelmi magatartást alakítunk.

Megismertetjük a gyermekeket a balesetveszélyes helyzetekkel, közösen kialakítjuk azokat a balesetet megelőző szabályokat, melyeket be kell tartaniuk. Felhívjuk figyelmüket, a szemüveget stb. viselő társuk fokozott védelmére. Utcai séták alkalmával megismertetjük, megtapasztaltatjuk a közlekedés alapvető szabályait.

Az óvoda minden alkalmazottjának kötelessége és egyben felelőssége is a játékok, a csoportszobai eszközök, használati tárgyak, és az udvari játékok, sportszerek folyamatos és tervszerű ellenőrzése, szükség esetén a balesetveszély elhárítása probléma jelzése.

Az óvodának a balesetveszélyes helyzetekre kidolgozott saját megelőzési terve van.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére: a gyermek

- önállóan végzi személyes tisztálkodását
- testi szükségletei kielégítését szükség esetén késleltetni tudja
- önállóan öltözik, vetkőzik megfelelő sorrendben, korának megfelelő tempóban. Saját ruháját összehajtva elteszi a helyére
- a kulturált étkezés szokásait gyakorolja
- mozgása adottságának megfelelően harmonikus, összerendezett
- ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat
- életkorának megfelelően edzett.

3.2 Az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, otthonosság, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.

- Szívesen kommunikáló, környezetében jól eligazodó, érzelmekben gazdag, segítőkész gyermekek nevelése, akik képesek a konfliktusok önálló kezelésére, a különbözőség elfogadására
- Az önérvényesítő, énes magatartástól a kezdeményező, kooperatív viselkedésig eljutó gyermekek nevelése
- Optimista szemléletű, a természeti és közvetlen környezetét szerető, védő gyermekek nevelése
- A gyermekeket körülvevő szűkebb és tágabb környezet megismertetése, a szülőföldhöz való kötődés megalapozása.

Feladatunk

- már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások biztosítása
- a gyermek erkölcsi és akarati tulajdonságainak sokoldalú fejlődése érdekében (az óvodai élet komplex szervezésével) a szokás és normarendszer megalapozásának elősegítése
- a közösen átélt pozitív érzelmekre és élményekre épülő, szeretetteljes, biztonságot sugárzó légkör megteremtése
- az együttjátás, az együttműködés és együttdolgozás során a különböző szituációkban megjelenő viselkedési szokások folyamatos alakítása, gyakoroltatása.
- a gyermekekben a szociális érzékenység és az én tudat kialakulásának segítése, valamint önkifejező és önérvényesítő törekvéseik támogatása
- lehetőség teremtése a gyermekek természetes társas szükségleteinek kielégítéséhez
- a különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelés megvalósítása modell értékű, elfogadó, támaszt nyújtó óvónői magatartással
- a különböző szociokulturális helyzetű családokból érkező gyermekek fejlődésének, a változásoknak figyelemmel kísérése

- az átlagostól – pozitív vagy negatív irányban – eltérő képességű, illetve eltérő személyiségvonásokkal rendelkező gyerekek szocializálódásának segítése (ha szükséges megfelelő szakember bevonásával)
- az interperszonális kapcsolatok (óvodapedagógus – gyermek, gyermek – dajka, gyermek – gyermek) kialakulásában a pozitív attitűd elősegítése
- a felnőttekkel, társakkal való kapcsolatfelvétel igényének, a pozitív felnőtt- és társas kapcsolatok alakulásának erősítése
- a társakért, a csoportért érzett felelősségtudat kialakítása
- a gyermekek szemléletének alakítása, hogy képessé váljanak a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jó és szép, valamint a veszélyek felismerésre is.

Biztosítjuk a szűk és tágabb környezet sokoldalú, élményszintű megtapasztalásának lehetőségét. A bizalomra és elfogadásra épülő, szeretetteljes kapcsolatban fejlődnek a kisgyermek szociális érzelmei (együttérzés, segítőkészség, részvétel, bizalom, bánat átélése stb.) és kialakulhatnak erkölcsi érzései (igazságosság, lelkiismeretesség, őszinteség, igazmondás, felelősség érzésének megtapasztalása stb.).

A kortársak, az óvoda dolgozói jelzéseikkel, értékeléseikkel alakítják a gyermek önmagáról kialakított képét. Megtanulja megismerni önmagát, az együttélés, a társas élet szabályait. Alakítjuk a felnőttekkel szembeni viselkedésmódokat (udvariasság, előzékenység, figyelmesség). A gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése.

Formáljuk és bővítjük a társakhoz fűződő kapcsolatok lehetőségeit, módjait (türelem, megértés, tapintat, segítőkészség, igazságosság). Kialakítjuk, erősítjük a valahová, valakihez tartozás örömeit (együttműködés, alá-, fölé-, mellérendeltségi viszony elfogadása, tolerancia). Segítjük abban, hogy a gyermek, mint egyén megtalálja helyét a közösségben. Ösztönözzük a csoporttal való együttműködést, ugyanakkor, ha erre igénye van, egyedül is tevékenykedhet. A társas kapcsolatok alakulásának legfőbb színtere a játék, a közösen végzett tevékenységek. Igényeljük és támogatjuk a családok együttműködési szándékát. Lehetőséget biztosítunk a szülővel való együttlétre, a fokozatos elszakadásra.

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek (pszichológus, logopédus gyógypedagógus, konduktor stb.) közreműködését kérjük.

Az óvodánk saját szimbólummal rendelkezik, mely egyediséget jelképez, ami közösségi tudatunkat, az összetartozás érzését erősíti gyermekeinkben és a felnőttekben. Minden csoportnak hagyománya, szokásrendszere, szimbóluma van, amely sajátos légkört biztosít, ami mélyíti összetartozásukat. A csoportszobák kialakításánál törekedtünk a barátságos, otthonos, esztétikus berendezésre, mely biztosítja a kis létszámú mikro csoportok létrejöttét, amelyek ideális keretet nyújtanak a jó közérzet a személyes kapcsolatok és az elmélyült tevékenységek kialakulásához. Lehetőséget biztosítunk arra, hogy a gyermekek igénye szerint (barát, testvér) átmenhetnek egy rövid időre a kívánt csoportba. Ezt az óvodapedagógusok egymás közötti(előre megbeszélte) egyeztetéssel oldják meg.

A csoportokat szeretet bábja segíti a szokások, szabályok elsajátításában. Fontos helyet foglal el a közösségtudat kialakításában az óvodában működő hagyományrendszer. A közös élményekre épülő tevékenységek az érzelmek leggazdagabb forrásai. E hagyomány közé tartozik a születésnapok megünneplése, mely családi meghittséget varázsol mindennapjainkba. Az ünne-

peltet énekkel, dallal köszöntik fel a társai, ő viszonzásul megkínálja őket az általa hozott süteményekkel, gyümölcslével az óvónők apró ajándékkal kedveskednek neki.

Óvodapedagógusaink számára elsődleges a segítő, támogató, szeretetteljes és érzelmi biztonságot nyújtó nevelői attitűd alkalmazása. A gyermekek személyiségének fejlesztésében, a helyes önértékelésük kialakításában, szociális képességeik fejlesztésében a pozitív megerősítés, a pozitív iránymutatás a legfontosabb eszközünk. Feladatunk az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességek megerősítése, mely segíti a gyermekek között formálódó barátságok kialakulását, hogy minden gyermek megtalálja helyét és szerepét a csoportban. Ezt példamutatással erősítjük. A felnőtt gyermek kapcsolatában fontos, hogy megértsük a gyermek érzelmeit, megismerjük problémáit, élményeit, figyelemmel kísérjük jelzéseit, észrevegyük, ha disz-komfort érzet alakult ki, ha a vegetatív idegrendszer zavara tapasztalható nála s ezek megszüntetésére törekszünk.

Hangsúlyos szerepet kap a testi kontaktus alkalmazása, (ölbé vevés, simogatás) mely megnyugtató a gyermek számára és elmélyíti a felnőttel való kapcsolatát. Ezen kívül minden gyermek számára igyekszünk biztosítani a mindennapi személyes beszélgetés lehetőségét. A csoportok a „beszélgető-kör” lehetőségét alkalmazzák a gyermek azon élményei elmesélésére, melyet társaival is szeretne megosztani. Ilyen alkalmakkor vesszük számba, hogy kik hiányoznak a csoportból és miért. Hosszabb betegségek alkalmával a csoportos óvónők a gyermekekkel együtt, ha lehetséges meglátogatják a gyermeket (ha nem lehetséges eljuttatjuk más módon) és a többi gyermek rajzaival, apró ajándékkal kedveskednek neki. A drámapedagógiát is szívesen hívjuk segítségül a feszültségek oldására, a közösség összekovácsolására, az önmegismerés segítésére, baráti kapcsolatok elősegítésére. A barátságok kialakulását igyekszünk úgy segíteni, hogy azok a közösség többi tagjához is kapcsolódjanak.

Konfliktusaikat általában feloldó beszélgetés követi, amelyet a közös kompromisszumkeresés ill. a békekötés és megbocsátás elemei zárnak. A társas együttélés alapvető szabályaival is megismertetjük a gyermekeket, mivel ezek alkalmazását fontosnak tartjuk a nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megteremtésében. (együttérzés, egymásra figyelés, egymáshoz való alkalmazkodás, egymásnak való segítség, illemszabályok betartása)

Az óvodai befogadást segítő, támogató szokásaink:

Az előjegyzés előtt a nyílt napon (áprilisban) megismerkedhetnek a leendő óvodásaink és szüleik az óvónőkkel, a feltételekkel, a csoport mindennapos életével.

Az óvoda életéről, szokás és szabályrendszeréről folyamatosan tájékoztatjuk a szülőket.

A csoport óvónői az óvodai élet megkezdése előtt meglátogatják a családokat ahol alkalom nyílik, egymás jobb megismerésére és megtehetik az első lépést a bizalmi viszony megteremtéséhez.

Augusztus végén az „óvodalátogatás” alkalmával a csoportba érkező gyermekeknek ajándékkal kedveskedünk és lehetőséget adunk arra, hogy óvodai jelüket kiválasszák. Óvodánkban a beszoktatás szülővel (lehetőleg édesanyával) történik, megfelelő időt biztosítva a gyermek egyéni igényeinek ill. igyekszünk kellő szakmai segítséget nyújtani az elválás, leválás nehéz folyamatához. Így lehetőségük van a szülőknél a fokozatos beszoktatásra, ami a kezdeti egy-két óra után az idő intervallumot növelve, a viszonylag zökkenőmentes befogadást segíti elő. Az első időszakban (1-2 hét) mindkét óvónő egész nap van a csoportban, segítve ezzel a gyermekek beilleszkedését az óvodai életbe. Ezzel kialakítva a személyes kötődést, mely elengedhetetlen a biztonságérzetük kialakulásához.

Nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy hosszabb betegség, távollét után ez a beszoktatási folyamat megisméltődjön a gyermek biztonságérzetét támogatva ezzel.

A befogadáshoz és a későbbiekben is a csoport bábját hívjuk segítségül a gyermekek megnyugtatósához, és motiválásához, ill. behozhatják a csoportba kedves plüssállatukat, vagy egyéb tárgyukat mely az otthon biztonságát nyújtja a számukra.

Nézetünk szerint az éneklésnek, zenélésnek döntő szerepe van az átmenet segítésében, hiszen a gyermekek által már jól ismert ölbeli játékok, ringatók, lovagoltatók, egyszerűbb mondókák alkalmazásával biztonságérzetet, testkontaktussal a védettség érzését adhatjuk számukra a beszoktatás idején.

Jutalmazás és büntetés rendszere

A nevelés egyik fontos célja, hogy gyermekeink megismerjék, elfogadják és saját életvezetésükben alkalmazzák társadalmunk erkölcsi szabályait. A szabályokhoz való alkalmazkodás képessége sok-sok tanulás, tapasztalás eredményeként bontakozik ki. A jutalmazás és a büntetés az erkölcsi nevelés egyik fontos eszköze. Ezért elengedhetetlen feltétel, hogy ezeket mindig kísérje pontos magyarázat.

(ok-okozati összefüggés érzékeltetése). A jutalmazás és a büntetés formájától függetlenül csak akkor lehet igazán eredményes, ha mögötte szeretet és pozitív kapcsolat húzódik meg. A gyermeket mindig önmagához mérten jutalmazzuk vagy büntetjük, az ő erőfeszítéseit, viselkedését értékeljük, de az egész csoportnál, vagy a közösségen belüli kisebb csoportoknál is alkalmazhatjuk ezeket. (két mesét mesél az óvónő elalvás előtt).

Jutalmazás

- Az átgondolt, tényleges erőfeszítéssel arányos dicséret motivál.
- A jutalmazásnál figyelembe vehetjük egy adott tevékenységen belül nyújtott teljesítményt. Pl. játékelrakás, segítés a társaknak, óvónőnek dadus néniknek, vagy az egész nap során tapasztalt viselkedést.
- A legfontosabb és leghatékonyabb jutalmazás a dicséret és a teljes gyermek felé forduló figyelem.
- Szóban és metakommunikációkkal is fejezzük ki örömünket, büszkeségünket.
- Jutalom lehet: a simogatás, ölelés, kézfogás, taps..., az óvó néni mellé ülhet, foghatja a kezét sorakozásnál ..., a gyermek által készített alkotások középpontba helyezése, (központi faliújság, szekrény) az egyéni megbízatás, vagy közösségért végzett munka is, ha ő választhat mesét elalvás előtt vagy ő lehet a játékban a főszereplő, fenn alhat alvásidőben a galérián...,

Büntetés

- Büntetésnél nagyon fontos, hogy tudja, érezze a gyermek nem őt személyében, hanem az általa elkövetett cselekedetet ítéljük el.
- Fontos, hogy ne félelemből, a következményektől való félelemtől engedelmessé váljon.
- A büntetésnek időben szorosan egybe kell esnie a viselkedés elkövetésével.(itt és most) Csak akkor lehet eredményes, ha a gyermek is felismeri annak kapcsolatát és „megérdemeltnek” ismeri el. Átgondolja viselkedését, megoldást talál annak jóvátételére.
- A büntetésnek feloldozó hatása van. A tett, amelyért a gyermek megkapta a büntetést, nem létezik többé.
- Az első alkalommal tudassuk vele, hogy helytelen a viselkedése és a miértet korától függően vagy mi mondjuk meg, vagy neki kell elmondania. Többszöri figyelmeztetés (háromszori) után elküldjük onnan, ahol játszott, vagy kivonjuk a játékból (egytől hat percre), vagy kötött, irányított játéktevékenységet biztosítunk számára.
- A büntetés formája és kifejezőmódja (gesztus, mimika, hang, felháborodás) a tett súlyától, ill. gyakoriságától függ.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha a gyermek:

- nyugodt, kiegyensúlyozott, harmonikus viselkedés jellemzi, nyitott és érzékeny a pozitív dolgok befogadására
- képes felmérni a saját helyzetét a társai között, elfogadja mások kezdeményezését (esetenként a saját akaratát is képes alárendelni, késleltetni igényeinek teljesítését)
- ismeri és alkalmazza a csoport szokás- és szabályrendszerét, ezért képes az önálló helyzetmegoldásra, a konfliktusos helyzet megoldására viszonylag önállóan, szükség szerint a felnőtt segítségét kérve
- igényli a közös tevékenységekben való részvételt
- érti és alkalmazza az egyszerű metakommunikatív jelzéseket
- elfogadja és megérti a sajátjától eltérő tulajdonságokkal bíró társak jelenlétét
- viselkedésében fellelhetőek az önfegyelem és udvariasság jelei
- észreveszi és segíti rászoruló társait
- ismeri és alkalmazza a kulturált udvariassági szokásokat a felnőttekkel és társaival.

3.3 Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

3.3.1 Az anyanyelvi kommunikációs nevelés

Az anyanyelvi kommunikációs nevelés átfogja az óvodai nevelőmunka minden területét, ezért valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladatunk. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, fokozására, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére figyelmet fordítunk.

Önképzéssel és közművelődési lehetőségek felhasználásával fejlesztjük az anyanyelvi kultúránkat.

Felhívjuk a szülők figyelmét a beszélgetéseknek, a beszélgetéssel kísért együttes tevékenységeknek a gyermekek értelmi és érzelmi fejlődését serkentő, a szülő – gyerek kapcsolatot erősítő hatására.

Célunk

- Bátran és helyesen, a magyar nyelv ritmusának, hangsúlyozásának, szabályainak megfelelően beszélő, érzelmeiket, gondolataikat kifejezni tudó gyermekek nevelése, akik megfelelő hangerővel, helyesen ejtett hangokkal beszélnek.

Feladatunk

- olyan biztonságos, elfogadó, szeretetteljes légkör megteremtése, ahol bátran elmondhatják a gyermekek a gondolataikat
- nevelői tevékenységünk egészében – beszélő környezettel, helyes minta és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével), a kommunikáció különböző formáinak alkalmazásával – az anyanyelvi kifejezőképesség fejlesztése
- az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés megvalósítása, mely során figyelmet fordítunk a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének felkeltésére, fenntartására, megnyilvánulásai, kérdéseik támogatására, és a válaszok megfogalmazására
- a természet és a társadalmi környezet jelzéseinek, nonverbális közléseinek észre vétele, megismertetése
- kérdések feltevésével a gyermekek gondolkodásának fejlesztése, párbeszédhelyzetek kialakítása
- az óvodába lépéstől kezdve a gyerekek egyéni beszéd-sajátosságainak és beszédfejlődésének figyelemmel kísérése, szükség esetén szakmai kapcsolat tartása a logopédussal, fejlesztő pedagógussal

- az idegen nyelvű gyermekek beszédfejlődésének hangsúlyozott segítése.

Gondozás

A gondozási feladatok végzése közben beszélgetünk a gyerekekkel. Bátorítjuk őket szükségleteik, kívánságaik szóbeli kifejezésére.

Megnevezzük a ruhadarabokat, tisztálkodási eszközöket, ételeket stb. A folyamatos beszélgetéssel serkentjük a gondolkodásukat, az illeszkedő nyelvi formák választékát felkínálva segítjük a gyermekek szocializációját.

Érzelmi nevelés

Az együttes tevékenységeken alapuló jó légkörben megnyilvánul a gyermekek kapcsolatteremtési vágya, megnyilatkozási szándéka, érdeklődése, alkalmazkodási képessége. Elsajátíttatjuk a gyermekekkel a párbeszéd különböző, az együttműködést segítő fordulatait, kifejezéseit, az udvariassági formákat (megszólítás, felszólítás, kérés, figyelmeztetés stb.) és mindezek meta-kommunikációs jelzéseit.

Megtanítjuk a konfliktushelyzetek egymást tiszteletben tartó megoldását, az ehhez tartozó nyelvi fordulatokkal együtt.

Játék

A társas kapcsolatok kialakításával segítjük a beszédfejlődést, a nyelvi és metakommunikációs megnyilvánulások bemutatásával, fejlesztésével színesítjük a gyermekek beszédét. Segítjük a szerepjátékok kialakulását, fejlődését, mert jó lehetőséget nyújtanak az utánzásra, az alkalmazkodásra, a beszédmódok, nyelvi eszközök használatára (szóbeli kapcsolatok helyzeti sajátosságainak elsajátítására a családban, óvodában, üzletben, vendégségben stb.).

Fejlesztőeszközként alkalmazzuk a bábozást. A báb segítségével megszólaltatjuk, beszélgetjük a hallgatag, visszahúzódó gyermekeket. Fejlesztjük a gyermekek érzelmi kifejezőképességét, gyakoroltatjuk az elbeszélő és párbeszédes beszédformákat, felismertetjük velük, miképpen tudnak bánni a hangjukkal, hangmagasságukkal, hangszínükkel. Hangfejlesztő játékokat kezdeményezünk (állatok, természeti jelenségek, járművek hangjának utánzása). Anyanyelvi játékokat játszunk a gyerekekkel, melyek mozgásra, cselekvésre, érzelmi meghatározottságra építve szolgálnak az összefüggő beszéd és a párbeszéd fejlesztésére.

Munka

Lényege a jól összehangolt, közös cselekvés, ezért folyamatos nyelvi kapcsolatot tartunk a gyermekekkel. Megtanítjuk őket erre a kapcsolattartásra egymás között is (munka elosztása, egymás utáni tevékenységek megbeszélése). Segítjük a beszédfejlődést a tevékenységek, teendők, tárgyak, szabályok, az eszközhasználat és a munkaszervezés módjának a közlésével, az utasítás megértésének ellenőrzésével. Ezekkel bővítjük a nyelvhasználat területeit. A beszédkapcsolatokon alapuló együttműködés kialakítására törekszünk.

Tanulás

Mese-vers: az anyanyelvi nevelés legfontosabb területe. Az irodalmi szövegek gyarapítják a szókészletet. Kifejezések, szólások, nyelvi fordulatok megismertetésével, különféle stílusú eszközök használatával gazdagítjuk a gyermekek kifejezőképességét.

Rajzolás, mintázás, kézimunka: felismertetjük a gyermekekkel, hogy valamely élményt, eseményt, érzést többféle úton kifejezhetünk. Érzékeltetjük, hogy a közös élmény ábrázolása mindenkiben más-más élményeket, érzéseket, gondolatokat vált ki. Gyakoroltatjuk a téri érzékelést, az arányok, irányok nyelvi kifejezését.

Ének-zene: az előbeszéd érzelmeit tükröző, jelentést hordozó elemeit gazdagítjuk a hangképzés, a tiszta ejtés, a hangsúly, a hangerő, a hanglejtés, a beszéddallam, a szabályos ritmus, a tempó, tempóváltás gyakoroltatásával.

Gazdagítjuk a gyermekek szókincsét a zenében használt fogalmak megismertetésével (magas – mély, halk – hangos stb.). Segítjük a helyes beszédritmus, artikuláció, hangképzés kialakulását a mondókázással, énekléssel.

A külső világ tevékeny megismerése: A gyermekek környezetének a család, az óvoda személyeinek, tárgyainak megismerésével, megnevezésével segítjük az anyanyelv fejlődését. Gyarapítjuk a szókincsüket az élő és élettelen világ megismerésével kapcsolatban.

Segítjük a gondolkodás fejlődését a kérdésekkel-válaszokkal, az ok-okozati összefüggések megfogalmazására ösztönözzük őket.

A beszédet és gondolkodást együttesen fejlesztjük a matematikai tevékenységek révén.

Megtanítjuk a gyermekeket a szóban közölt matematikai feladatok pontos megértésére.

Végiggondoltatjuk, majd megfogalmazzatjuk velük a megoldáshoz vezető utakat.

Elmondatjuk velük a hasonlóságról és különbözőségekről gyűjtött tapasztalataikat. Pontos nyelvi kifejezésekre bíztatjuk és tanítjuk őket. Alkalmazzatjuk velük a konkrét tapasztalatok során szerzett nyelvi ismereteiket (viszonyfogalmak használata, melléknévfokozás, névutók használata stb.)

Mozgás: Megismertetjük őket a testnevelés foglalkozásokon használt kifejezések jelentésével, a felszólító mód használatával. Bővítjük a szókincsünket a testrészek, a mozgások, a foglalkozásokon használt tárgyak, eszközök megnevezésével.

Az anyanyelvi nevelés tartalma:

A beszédtevékenység összetett folyamat. A beszédhibák kialakulásának elkerülése érdekében biztosítjuk a sokoldalú gyakorlást. Így többek között feladatunk az anyanyelvi nevelésben jelentős hagyományos módszerek (bemutatás, beszélgetés, magyarázat, szemléltetés, gyakorlás, mesemondás, drámajáték, dramatizálás, bábjáték, elbeszélés) mellett az anyanyelvi fejlesztő játékok tervezése, gyakorlása. Ezek a következők:

- Hallásfejlesztő játékok: - figyelemfelkeltő zörejek, hangok felismerése, megnevezése, differenciálása, a hallás és beszédhallás sokoldalú fejlesztése.
- Légző gyakorlatok: - a beszédlégzéshez szükséges helyes testtartás-, és a rekeszlégzés kialakítása, tudatosítása.
- Beszédszervek ügyesítésére szolgáló játékok: - cél az arc és ajakizmok erősítése, ügyesítése, ezáltal az ajakkal képzett hangok alakítása.
- A fonéma hallást fejlesztő játékok: - a pontos beszédhallás feltétele az olvasás és az írás megtanulásának, a jó helyesírás kialakulásának.
- A mondatfonetikai eszközök használatának gyakorlása: - cél a beszédhelyzetükhöz leginkább illő beszédmód alkalmazása.(hangerőváltási gyakorlatok, hangsúlyjátékok, ritmusgyakorlatok, hangszíngyakorlatok)
- Nem verbális kommunikációs játékok: - Játék a tekintettel, a gesztusokkal és a mimikával, testmozgásgyakorlatok.
- Szókincsgyarapító játékok.
- Mondat- és szövegalkotást fejlesztő játékok.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- a gyermekek aktívan használják a tapasztalatok során bővült szókincsüket
- bátran szólnak meg, megfogalmazzák gondolataikat, érzéseiket. Képesek folyamatos elbeszélésre, próbálkoznak a történetek logikai és időbeli sorrendjének követésével
- képesek a párbeszédre, használják a megfelelő beszédfordulatokat

- kialakul a beszédfigyelmük, kíváncsiak a felnőttek és társaik mondanivalójára
- meghallgatják a kérdéseket és válaszolnak rájuk
- a beszédhelyzetnek megfelelően, jól érthetően, megfelelő hangsúllyal, hanglejtéssel, hangerővel és sebességgel beszélnek
- beszédüket a személyiségüknek megfelelő, az aktuális helyzet által kiváltott érzelmeknek megfelelően természetes gesztusokkal arcjátékkal kísérik
- tisztán ejtik a hangokat.

3.3.2 Értelmi fejlesztés és nevelés

Célunk

- A gyermek értelmi képességeinek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitásának fejlesztése
- A gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, valamint meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve változatos tevékenységek biztosítása, amelyeken keresztül továbbiakat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Feladatunk

- a gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben történő gyakoroltatása
- változatos, sokoldalú tevékenységek felkínálása - építve érdeklődésükre, kíváncsiságukra, mint életkori sajátosságra -, melyeken keresztül a gyermekek tapasztalatokat szerezhetnek a természeti és társadalmi környezetről
- a gyermeki aktivitás fenntartása, kíváncsiságuk kielégítése
- olyan élethelyzetek, lehetőségek teremtése, ahol a gyerekek maguk vizsgálódhatnak, megbeszélhetik a jelenségeket, gondolkodásra, magyarázatok keresésre indulhatnak a világ felfedezése közben
- bizonyos tevékenységek állandóságának és az ehhez kapcsolódó pozitív attitűd biztosítása
- a ránk bízott gyermek egyéni sajátosságainak, értelmi funkcióinak, mozgásfejlettségének, egyéb képességeinek megismerése, személyére szóló fejlesztése
- a motivációs helyzeteket átgondolásakor, a tevékenységek szervezésénél ügyelni kell a gyermekeket ért ingermotiváció megválasztására, megtartására
- a gyermekek önbizalmának növelése pozitív megerősítés alkalmazásával
- a sajátos nevelési igényű gyermek számára is a fejlesztő, másságot elfogadó környezet biztosítása
- szakmai kapcsolat tartása és együttműködés a nevelést segítő szakemberekkel (fejlesztőpedagógus, logopédus, gyógypedagógus, stb.).

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha életkoruknak megfelelően:

- a gyermekek a kapott feladatokat megértik, önállóan teljesítik
- kialakul a szándékos figyelmük, megbízható az emlékezetük
- felismerik az elemi ok-okozati összefüggéseket, rész-egész viszonyát, tevékenységeikben
- gyakorolják
- a jelenségeket globálisan szemlélik
- képesek a rugalmas tevékenység váltásra
- problémamegoldó gondolkodásuk kialakul
- gondolkodásuk fejlettségi szintje közelít az elvont gondolkodásig
- képesek a hibák észrevételére, javítására
- kialakul a szabálytudatuk

- a tevékenységekben eszközhasználatuk kreatív, önálló
- kialakul a felelősségtudatuk
- képesek a munkájuk eredményét előre látni
- képesek a figyelemmegosztásra
- kialakul formaállandóságuk, a részletek pontos észlelése
- alkotásaikban megjelennek az egyéni fantáziára utaló jelek
- jól tájékozódnak síkban, ügyelnek az arányosságra
- a közös élményeket megjelenítik rajzaikban, szóban is meg tudják fogalmazni azokat
- képesek változó tempójú, irányú, ritmusú mozgásra
- mozgásuk harmonikus, rendezett
- jól tájékozódnak az őket körülvevő környezetben

4. Az óvodai élet megszervezésének elvei

4.1 Személyi feltételek

Az óvodában a nevelőmunka kulcs-szereplőjének az óvodapedagógust tekintjük, jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus modell, mintát jelent a gyermekek számára; személyisége az elfogadó és segítő, támogató attitűdön alapszik.

Elvárásaink az óvodapedagógus felé

- a Kt.-ben meghatározott felsőfokú szakirányú végzettség megléte (az óvodapedagógiára vonatkozó szakmai ismeretek, a nevelőtestület jogkörébe tartozó intézményi dokumentumok, belső szabályzatok ismerete)
- folyamatos önképzési igény
- nevelői alkalmasság, különösen: jó kapcsolatteremtő képesség, empátia, kedves nyílt személyiség, jó szervezőképesség
- pedagógusi elhivatottság, kiegyensúlyozottság, pontosság, megbízhatóság, türelem, etikus magatartás, jó humorérzék
- személyiségjegyei és külső ápoltsága szolgáljon modellül a kisgyermekek számára. Pedagógiai asszisztens?

Elvárásaink az dajka munkatársak felé

- az óvodapedagógus irányításával közreműködjön a gyermekek zavartalan és folyamatos ellátásában a helyi nevelési program szerint
- az óvodai környezet rendjének, tisztaságának fenntartása
- az óvoda nevelési és egészségügyi előírásainak, belső szabályzatainak ismerete
- pontosság, megbízhatóság, türelem, segítőkészség
- igény a saját és környezetének higiénéjára.

Sajátos elvárásaink dolgozóinkkal szemben:

- Feltétel nélküli pozitív viszonyulás a gyermekekhez, egymáshoz.
- A gyermekek mindenek feletti érdekeinek képviselője.
- Nyílt, őszinte kommunikáció.
- Együttműködő és kompromisszum kész.
- Értékteremtés és hagyományörzés.
- Tisztelet, szeretet, megbecsülés közvetítése (külső-belső kommunikáció).

4.2 Tárgyi feltételek. A program végrehajtásához szükséges, a nevelőmunkát segítő eszközök, felszerelések

Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon alakítjuk ki, hogy a gyermekek biztonságát, kényelmét szolgálja, megfeleljen testméreteiknek, biztosítsa egészségük megőrzését fejlődését, valamint, hogy lehetővé tegye a mozgás- és játékigényük kielégítését. A gyer-

mekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal vesszük körül. Egyidejűleg megfelelő munkakörnyezetet biztosítunk az óvodapedagógusoknak, az óvodai munkatársaknak, lehetőséget teremtünk a szülők fogadására.

Célunk

Helyi programunk megvalósításához a tárgyi, környezeti feltételek megfelelőségének elérése.

Feladatunk

- korszerű, az európai normáknak megfelelő minőségű eszközök beszerzése
- a játék és egyéb fejlesztő eszközök kiválasztásánál a tudatos, életkornak megfelelő képességfejlesztés szempontjainak érvényesítése
- az inkluzív neveléshez szükséges speciális kötelező eszközök beszerzése
- az elhasználdott eszközök, berendezési tárgyak folyamatos cseréje, baleset és munkavédelmi szempontból évenkénti felülvizsgálata, a szükséges intézkedések megtétele
- a gyermekek által használt eszközök, berendezési tárgyak könnyen elérhető, biztonságot nem veszélyeztető elhelyezése.

A programunk megvalósításához szükséges tárgyi erőforrások biztosításában, beszerzésében a következő **alapelveket érvényesítjük:**

- az eszközök feleljenek meg a minőségügyi szabványnak
- a gyermekbútorok alkalmazkodjanak a gyermekek testméretéhez
- a játékeszközök beszerzésénél elsődleges szempont a minőség, a balesetmentes környezeti tényezők biztosítása.

Az Egyesített Óvoda intézményei rendelkeznek a 11/1994. (VI. 08.) MKM rendelet 7. sz. mellékletében meghatározott minimális eszköz és felszerelésjegyzékben előírtakkal. Ez alól kivételt képez az integrációs nevelés tárgyi szükségletei, melyek folyamatos beszerzése, fejlesztése a sérülés típusának megfelelően történik. Állandó feladatunk. az eszközök karbantartása, az elhasználdottak pótlása. (A tagóvodánkénti eszközlista a helyi program 2. sz. melléklete.)

Beszerzéseknél előnyben részesítjük:

- Az egészséges életmód kialakításához, fenntartásához szükséges eszközök korszerűsítését, fejlesztését.
- Mozgásfejlesztő játékeszközök beszerzését.
- Különböző képességfejlesztő játékeszközöket.

. Az integrációs neveléshez szükséges eszközöket, berendezéseket /kiemelt figyelmet fordítva az autizmus spektrum zavarral küszködő gyermekek eszközigényeire/

Az óvoda alapítványa folyamatosan támogatja, segíti a tárgyi feltételek javítását.

4.3 Az óvodai élet megszervezése

Az Egyesített Óvoda nevelési programja megvalósítható életkor szerint szervezett és osztatlan csoportban egyaránt.

A tagóvodák óvodapedagógusai hagyományaikra, eddigi bevált gyakorlatukra építve választják ki a számukra megfelelő szervezeti és időkeretet a következő szempontok figyelembevételével:

- a gyermek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú, párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek tervezésével, szervezésével
- az óvoda teljes nyitva tartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja
- az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus és a gondozásban is résztvevő dajka ebben a folyamatban is neveli, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését.

Csoportszervezési elvek:

- Előnyben részesítjük az osztatlan, ill. részben osztott életkorú gyermekcsoportok kialakítását.
- A gyermekcsoportokat mesékből, gyermekdalokból jól ismert állatnevekkel (szimbólumokkal) jelöljük: Nyuszi, Méhecske, Cica, Maci, Süni, Halacska, Csibe, Katica csoport
- Az óvodába felvett gyermekek csoportba való beosztásánál lehetőség szerint figyelembe vesszük a szülők, óvodapedagógusok kérését, véleményét, a csoport összetételét, ill. a törvényben meghatározott létszámhatárokat.

4.3.1 Hetirend

A hetirend elsősorban az óvodapedagógust segíti abban, hogy nevelőmunkáját a folyamatosság, a rendszeresség, a tudatosság és a fokozatosság elve szerint végezhesse.

- a ciklusokban a tartalmi egység elvei alapján komplex módon jelenítjük meg a tevékenységi formákat
- naponta lehetőséget teremtünk az éneklésre, vizuális tevékenységre, verselésre, mesélésre a választhatóság elve szerint
- a gyermekeknek naponta biztosítjuk a szervezett játékos mozgást az életkori és egyéni sajátosságokhoz igazítva (az udvari játék előtt)
- heti egy-két alkalommal minden csoportban kötelező testnevelést szervezünk (külső foglalkozásokon kívül: úszás, torna)
- a gyermekeknek lehetőséget adunk arra, hogy a megkezdett témát, tevékenységet kedvük szerint folytathassák a nap, a hét folyamán.

4.3.2 Napirend

A napirend biztosítja a gyermek gazdag, változatos tevékenységét, az aktív és passzív pihenés életkornak és egyéni szükségletének megfelelő váltakozását. A közel azonos időpontban, rendszeresen visszatérő, ismétlődő tevékenységek érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek. A napirendet a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez igazítjuk, valamint figyelembe vesszük a helyi szokásokat, igényeket.

- a napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi, a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítását szem előtt tartjuk
- a napirend rugalmassága lehetővé teszi az előre nem tervezett események beillesztését is
- a napirendben kitüntetett helyet foglal el a gyermek legfőbb tevékenysége, alapvető szükséglete: a játék. Elsődlegességét az összefüggő játékidővel biztosítjuk a napirendben.
- a napirendet áthatja a gyermek folyamatos, testi-lelki szükségletei szerinti gondozása
- a napirendben alkalmazkodunk az évszakokhoz, hogy a természeti hatások is szolgálják a gyermek fejlődését
- a pihenés előtti mesét, a szervezett játékos mozgást a napirendben tervezzük.

Időkeret napi 11 óra nyitva tartás esetén

3 – 4 éves	4 – 5 éves	5 – 6 éves
6 óra = szabad játék, komplex tevékenységek.	7 óra = szabad játék, komplex tevékenységek.	7,5 óra = szabad játék, komplex tevékenységek.
1 óra = étkezés	1 óra = étkezés	1 óra = étkezés
2,5 óra = mese, pihenés	2 óra = mese, pihenés	1,5 óra = mese, pihenés
1,5 óra = tisztálkodás, öltözködés	1 óra = tisztálkodás, öltözködés	1 óra = tisztálkodás,

		öltözködés
--	--	------------

Irányadó napirend

Szeptember 1-től május 31-ig	Június 1-től augusztus 31-ig
6,30 – 7-ig = szabadjáték, tevékenység összevont csoportban	6,30 – 8,30-ig szabadjáték, szervezett mozgás az udvaron
7 – 10-ig= szabad játék, komplex tevékenységek, szervezett mozgás, étkezés	8,30 – 9,30-ig tisztálkodás, öltözködés, étkezés
10 -10,30-ig tisztálkodás, öltözködés	9,30 – 12-ig szabadjáték, nap és vízfürdőzés, sarazás
10,30 – 11,45-ig játék az udvaron, séta	12 – 13-ig tisztálkodás, étkezés
11,45 – 12-ig tisztálkodás, öltözködés	13 – 15-ig mese, pihenés
12 -12,45-ig étkezés, tisztálkodás	15 – 15,30-ig tisztálkodás, étkezés
12,45 -14,45-ig mese, pihenés	15,30 – 17,30-ig szabadjáték az udvaron
14,45 – 15,15-ig tisztálkodás, étkezés	
15,15 – 17-ig szabadjáték	
17 – 17,30-ig szabadjáték, tevékenység összevont csoportban	

4.3.3 A Tagóvoda jeles napjai

Ünnepek-ünnepélyek-hagyományok

Projekt-hetek

<u>Időpontja:</u>	Állatok világnapja:	október 4.
	Márton nap:	november 11.
	Advent	december
	Tél temető	február – március
	„Jönnek a huszárok...”	március 15.
	Víz világnapja:	március 22.
	Föld világnapja:	április 22.
	Madarak, fák napja:	május 10.

A gyermekcsoport és/vagy az óvodapedagógusok szándéka alapján egyéb projektek is megvalósulnak csoportonként, a teljes szorgalmi időszakot lefedve.

A projektek megvalósítása:

Formája: választható (nyitott a szülők számára is vagy zárt)

Öltözet: tevékenységnek megfelelő ruházat

Előkészület, ráhangolódás:

- Team létrehozása, feladatok megbeszélése, elosztása.
- Projektterv részletes csoportonkénti kidolgozása.
- Szülők tájékoztatása a projekt céljairól, feladatairól, bevonásuk a szervezésbe, lebonyolításba.
- Gyűjtőmunkák: képek, könyvek, fotók, egyéb eszközök beszerzése.
- Séták, kirándulások szervezése, érdeklődés felkeltése.
- Projekttémához igazodó dekoráció készítése.

Módja:

- Változatos, életkorukhoz igazodó tevékenységek, feladatok játékok szervezése.
- Ismeretek bővítése sokrétű tapasztalással.

- Mozgásos tevékenységek: zene, torna, játékos mozgások, versenyek szervezése, akadálypálya kialakítása.
- Elkészült alkotásokból kiállítás rendezése.

Minden intézményi szintű projekthez tartozik egy a szülői közösséget is érintő, aktív részvételükkel megvalósuló rendezvény. Az idei évben a következőket tervezzük:

ÁLLATOK VILÁGNAPJA OKTÓBER

Tartalma: az élőlények tiszteletének alakítása, az ökológiai tényezők közötti összefüggések észrevéttetése, az állatvilág sokszínű megismerése érzékszervi tapasztalatszerzés által

Óvodai szintű rendezvény:

- a Budapesti Állatkert látogatása
- állatbemutató szervezése az intézményünkben

MÁRTON NAP NOVEMBER

Tartalma: a néphagyomány szerinti tartalmak megismerése, tevékenykedtetés

Óvodai szintű rendezvény:

- lámpás felvonulás a családokkal együtt

ADVENT DECEMBER

Tartalma: az Adventi várakozás során ráhangolódás a családi körben töltött Karácsonyra, közben a Mikulás érkezése, adventi tevékenységek végzése (barkácsolás), ünnepi dekoráció készítése, ajándékok készítése a szülőknek, gyermekek ajándékainak kibontása, gyertyagyújtás 4 alkalommal

Óvodai szintű rendezvény:

- adventi vásár
- ajándék kibontása a gyermekekkel
- közös gyertyagyújtás

TÉL - TEMETŐ FEBRUÁR – MÁRCIUS (Medve-naptól Farsang végéig)

Tartalma: népi megfigyelésen alapuló hagyomány feldolgozása a medve barlangból való kibújásával kapcsolatban, a tél elbúcsúztatása a Farsang jelmezbáli formájával, kiszabás készítése és elégetése

Óvodai szintű rendezvény:

- farsangi táncház a gyermekeknek

„JÖNNEK A HUSZÁROK...” ”MÁRCIUS

Tartalma: a nemzeti ünnep életkornak megfelelő megközelítése, megismerttetése; nemzeti öntudat erősítése

Óvodai szintű rendezvény:

- huszárbemutató megtekintése vagy nemzeti kokárdák kihelyezése egy közeli parkban

VÍZ VILÁGNAPJA

MÁRCIUS

Tartalma: a víz élettani szerepének megismertetése, a vízfelhasználással kapcsolatos környezettudatos gondolkodás alakítása sokoldalú tapasztalatszerzéssel; Húsvétra készülés (tojásfestés, locsolkodás)

Óvodai szintű rendezvény:

- víz kínálása a reggeli érkezésnél
- „kék” pólós csoportkép készítése
- nagyobbaknak víztakarékossággal, vízkezeléssel kapcsolatos intézmény meglátogatása
- vízzel kapcsolatos kísérletek végzéséhez szakember meghívása

FÖLD NAPJA

ÁPRILIS

Tartalma: a Föld élettani-ökológiai jelentőségének, a Föld természeti és társadalmi tényezőinek életkor szerinti megismerése, a természetvédelem, hulladékgazdálkodás alapfogalmainak tapasztalatokon alapuló megismertetése

Óvodai szintű rendezvény:

- virágpalánták ültetése
- kerti munkálatok végzése, kert gondozása

MADARAK ÉS FÁK NAPJA

MÁJUS

Tartalma: a madárvilág, városi madaraink megismerése, élménypedagógiai eszközök alkalmazásával érzelmi viszony alakítása, a felelősségvállalás erősítése; az édesanyák köszöntése saját készítésű ajándékkal és virággal

Óvodai szintű rendezvény:

- édesanyák és nagymamák köszöntése egyénileg a csoportokban
- kirándulások szervezése csoportszinten

ÉVZÁRÓ

MÁJUS VÉGE

Tartalma: az év során tanult versekből, dalokból, mesékből rövid műsort állítunk össze, időtartama: 25-40 perc, ábrázolás foglalkozás keretében meghívó készítése, csoportszoba díszítése, jelmezek készítése

Óvodai szintű rendezvény:

- Az ünnepélyt délután tartjuk. A szülők jelenlétében előadjuk a műsort.
- Ezután közösen fogyasztanak a szülők által biztosított süteményekből, üdítőkből.
- A nyári születésűek esetén igény szerint lehetőség nyílik a születésnapok megünneplésére.

NAGYOK BÚCSÚZTATÁSA

JÚNIUS ELEJE

Tartalma:

Jó idő esetén az udvaron tartjuk. Az tagóvoda vezetőjének vagy megbízottjának rövid búcsúbeszéde.

A kis- és középső csoportokból 5-6 gyermek búcsúzik egy-egy verssel. Az iskolába menők elmondják búcsúzó versüket, Vizafogó emblémával díszített tarisznyát és ajándékot kapnak tőlünk.

Énekelve végigmennek az óvoda helyiségein, majd a saját csoportszobájukban ünnepi asztalnál a szülők által biztosított süteményekkel, üdítőkkel kínáljuk meg őket.

VIZAFOGÓ NAP

JÚNIUS KÖZEPE

Tartalma:

Tematikus felépítésű játékos akadálypálya bejárása a szülőkkel közösen

A délelőtt folyamán folyamatosan érkeznek a gyerekek szülői kísérettel és vesznek részt a programokon tetszés szerint. Rajzverseny eredményhirdetése, középső és nagycsoportos kategóriában az első három helyezett díjazása. Minden résztvevő oklevelet kap.

Biztosítunk még: pattogatott kukoricát, büfészolgáltatást, Vizafogó-standot.

Külső szakemberek és szponzorok támogatása:

- játékos frissítő torna Gyulával
- Zene-kuckó
- balett bemutató Tóth Ritával

4.4. Az óvoda kapcsolatrendszere

Nevelőmunkánkban a gyermekek személyiségfejlődését folyamatnak tekintjük, melyben az óvodába lépést megelőző és az azt követő időszak egyaránt fontos szerepet tölt be.

Az óvodát szociális és nevelési funkciója összekapcsolja a családdal, és azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

Célunk

A partnerekkel való folyamatos, korrekt együttműködés.

Feladatunk

A partnerkapcsolatokat tervszerűen működtetjük az Egyesített Óvoda Minőségirányítási Programja (MIP) alapján.

Sikerkritérium

Célunkat akkor érjük el, ha az MIP - ban meghatározott %-os arányban

- partnereinkkel az együttműködés a tervezettnél megfelelően működik

- az együttműködés alapelvei érvényesülnek
- a partneri elégedettségi mutatók pozitívak.

4.4.1 Az óvoda és a család kapcsolata

Minden óvodás gyermek fejlesztésének alapja a gyermek személyiségállapotának megismerése. A személyiség fejlődésének támogatásához törekszünk a szülők, nevelésben közreműködők nevelési szokásait, elvárásait megismerni, és az együttműködés érdekében egyeztetni nevelési céljainkat, feladatainkat.

Célunk

A családi nevelés erősítése, a család és az óvoda együttműködésének elősegítése a gyermekek összehangolt nevelése érdekében.

Korrekt, kölcsönös bizalom, kölcsönös segítségnyújtás kialakítása és fenntartása, az óvoda pozitív szerepének kialakítása, a szülők megnyerése a közös nevelés érdekében. Az óvodakezdéstől az óvoda befejezéséig különböző szintű kapcsolattartási, tájékoztatási formák működtetése, melyeken keresztül a **szülők betekintést nyerhetnek, tapasztalatot szerezhhetnek és meggyőződhetnek** az óvoda környezeti jellemzőiről, pedagógiai tevékenységéről, a gyermekcsoportok életéről és gyermekeik fejlődéséről.

Az együttműködés alapelvei

- a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvoda kiegészítő, segítő szerepet tölt be
- az együttműködést jó partnerkapcsolatban valósítjuk meg
- figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait. Az együttműködés, a segítségnyújtás módját a családokhoz illesztjük
- az együttnevelésben a kezdeményező, elfogadó szerepet vállaljuk fel
- a szülők kéréseit, javaslatait igényeljük, megfontoljuk
- biztosítjuk a családi és az óvodai élet közötti folyamatosságot, az átmenetet
- a kapcsolatfelvétel és-tartás legmegfelelőbb módját családonként keressük meg
- megértő, bizalmat ébresztő magatartással kezdeményezünk kapcsolatot minden családdal
- a családdal kapcsolatos információkat diszkréten kezeljük.

Feladatunk

- az óvoda nyitottságát biztosítjuk
- a szülőket tájékoztatjuk arról, hogy a különböző szintű és tartalmú információhoz hogyan juthatnak hozzá (faliújságok, dokumentumok, honlapok)
- a szülőket megismertetjük azokkal a formákkal és lehetőségekkel
  - amelyekben saját gyerekükről
  - a gyerekük csoportjáról
  - az óvoda életéről, tartalmi munkájáról kaphatnak tájékoztatást
- arra törekszünk, hogy az óvodába lépéstől az óvoda befejezéséig a kapcsolattartást jellemezze
  - az együttműködési készség
  - a kölcsönösség
  - a tisztelet
  - az odafigyelés, nyitottság
  - a korrekt partneri viszony
- a kapcsolattartási formákat, lehetőségeket megismertetjük a szülőkkel.

A fejlesztés lehetőségei:

- szülők bizalmának elnyerése magas szintű szakmaisággal, emberséggel
- a szülők megfelelő motiválása az együttműködési formák működtetésére

- a különböző kapcsolattartási formák eredményességi, részvételi mutatói alapján megerősítés vagy változtatás
- a gyermekek fejlődésével kapcsolatos tájékoztatás rendszeres, objektív, szakmailag megalapozott, dokumentumokkal alátámasztott alkalmazása
- a szülők véleményeinek, igényeinek évenkénti megismerésével, felmérésével a kapcsolattartás változtatása, fejlesztése
- az óvoda részéről megnyilvánuló nyitottsággal a szülők jogos kérésének figyelembe vétele.

Az együttműködés formái

- A szülők folyamatos, reális, rendszeres tájékoztatást kapnak gyermekük fejlődéséről, óvodai életéről.
- A gyermekek óvodába kerülése előtt családlátogatást kezdeményezünk, valamint ismerkedési lehetőséget szervezünk az óvodában. Mindkét együttműködési formát a tájékozódás és az ismerkedés fontos eszközének tekintjük.
- A családlátogatás célja: Az óvodapedagógus megismerje a gyermeket közvetlen környezetében, felmérje helyét a családban, tájékozódjon a családi nevelési elveiről, szokásairól. A gyermek érdekében szükség szerint a gyermekvédelmi felelőssel együtt végzik ezt. Az első családlátogatást még kiscsoportban meg kell szervezni, később többször is, ha ez indokolt a gyerek fejlődése szempontjából. A tapasztalatokat a személyiségdossierben rögzítjük. Családlátogatásra a szülővel történő előzetes egyeztetés után kerülhet sor.
- A szülőtől való elválás megkönnyítése érdekében a „szülős befogadás” szorgalmazzuk, ezzel a lehetőséggel hosszantartó hiányzás esetén ismét élhetnek a családok.
- Befogadás célja: A családból vagy bölcsödéből érkező gyermekek szociális átmenetének, beilleszkedésének segítése.
- Különbséget kell tennünk a családból, bölcsödéből vagy más közösségből érkező gyermekek között. Szoktatásra azért van szükség, mert minden esetben számára ismeretlen új környezettel, emberekkel, szokásokkal találkozik. A szoktatás a későbbi közösségi életet is meghatározhatja, a biztonságot nyújtó, nyugodt, szeretetteljes, családi légkör megtapasztalásával vagy ennek ellenkezőjével.
- Befogadás formái:
  - nevelési év megkezdése előtti ismerkedés, (óvodalátogatás)
  - anyás szoktatás,
  - fokozatos szoktatás,
- A befogadás lehetőségéről a szülőket beiratkozáskor tájékoztatjuk, és arra motiváljuk, hogy gyermekük érdekében éljenek a szoktatás lehetőségével.
- Napenkénti párbeszéd rövid ideig tart, de alkalmat adunk a szülőknek betekinteni a gyermekcsoport életébe, naprakész információkkal szolgálunk.
- Szülő jelenléte a csoportban: főként az átmeneti, „befogadási” időszakban alkalmazzuk, de esetenként célzottan, megbeszélte időpontban megfigyelheti gyermekét a közösségben akár szülői, akár óvónői kezdeményezésre.
- Időpont egyeztetéssel (nyílt nap – nyílt hét) lehetőséget adunk a szülők számára, hogy betekintést nyerjenek gyermekük óvodai életébe. Esetenként videó felvételt is készítünk, hogy megismerhessenek különböző tevékenységformákat a csoportban.
- Nyílt nap célja: a szülőknek lehetőséget biztosítani a napi óvodai életbe való betekintésre.
- A szülők személyes élményeik alapján gyermekük új vonásait, tulajdonságait fedezhetik fel, képet kapnak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, teljesítőképeségéről, egyúttal módjuk van társaikkal való összehasonlításukra is. Átélik a

szabad játék készségekre, képességekre gyakorolt hatását, a gyermek kompetenciájának fejlődését.

- A nyíltnap idejéről legalább 1 héttel előbb a csoportos faliújságon tájékoztatjuk a szülőket. Szükséges a dokumentálása: vázlat, jelenléti ív.
- Fogadóórán a „négy szemközt” beszélgetés, a közös megoldáskeresés lehetőségét teremtik meg, korrekt tájékoztatást adunk a gyermekek fejlődéséről.
- A fogadóórák, célja: A szülők tájékoztatása a gyerekek egyéni fejlődéséről.
- Megtartását célszerűnek tartjuk személyre szabottan, igény szerint, időpont-egyeztetés után lebonyolítani. Ezek az alkalmak adnak lehetőséget olyan információk cseréjére, melyek a gyermekkel, vagy közvetlen környezetével kapcsolatosak, esetleg bizalmas jellegűek. A fogadóórát szülő és óvónő egyaránt kezdeményezheti. Fontos, hogy az óvónő mindig felkészülten vegyen részt ezeken a megbeszéléseken. Javasolt minden évben legalább egyszer leülni minden egyes gyermek szülőjével. A tapasztalatok bejegyzése a személyi dossziében található.
- Szülői értekezleten alkalmat adunk arra, hogy a szülők megismerkedhessenek az óvoda célkitűzéseivel, s az általánosan érdeklődésre számot tartó témákban eszmecsere alakuljon ki.
- Szülői értekezlet, célja: az óvodát, a csoportot, a gyermeket, a szülőket érintő legfontosabb témák, feladatok, programok, esetleges problémák megbeszélése. Az óvónő feladata a szülők tájékoztatásán kívül, véleményük meghallgatása, javaslataik figyelembe vétele. A szülői értekezlet idejéről, témájáról a csoportos faliújságon keresztül, legalább egy héttel előbb tájékoztatni kell a szülőket. A szülői értekezleten jelenléti ív írása, és jegyzőkönyv készítése kötelező.
- Egyes programok, ünnepélyek, az ezzel összefüggő „munka és játszó délutánok” szervezésével szintén az óvoda és a szülők együttműködését erősítjük.
- A szülői közösség a választott tagjai által képviseli a szülők jogait, érdekeit, véleményét a törvényben meghatározott módon és esetekben. Elnökük a szülői képviseletet biztosítja az Egyesített Óvoda szintjén.
- A közös programok, ünnepek, célja: lehetőséget teremteni a család és óvoda közötti kapcsolat kialakítására, elmélyítésére, egymás szokásainak, értékrendjének még jobb megismerésére, szemléletük formálására, nevelési elveik közelítésére.
- A közös programok nem csak az ünnepeket tartalmazzák, hanem a szülőkkel együtt megszervezett kirándulásokat, sportprogramokat, kulturális eseményeket, s az ezekre való felkészülést.
- Hagyományaink:
  - Állatok világnapja
  - Márton nap
  - Advent
  - Tél temető
  - Jönnek a huszárok
  - Víz világnapja
  - Föld világnapja
  - Madarak, fák napja
  - Évzáró
  - Nagyok búcsúztatója
  - Vízafogó családi nap

- Szülői részvétel a nevelési feladatok megvalósításában: A szülőket igyekszünk bevonni az óvodai életbe, valamilyen képességük, tulajdonságuk, foglalkozásuk alapján modellként állítani a gyerekek elé. Ezek pl.
  - valamilyen gyermekek számára is érthető hobbi bemutatása
  - más kultúra szokásainak bemutatása
  - zenész, vagy valamilyen művészi ág képviselőjének előadása, műveinek bemutatása
  - érdekes eszközök, foglalkozások bemutatása (kísérletek)
  - szabadidős tevékenységek, sportágak bemutatása

Az óvoda és a család együttműködése eredményes, ha

- a szülők és az óvoda értékrendje közel azonos, és együttműködő partnerként támogatják a gyermek fejlődését
- aktívan részt vesznek az óvoda közösségformáló rendezvényein
- részt vesznek az óvónő által kezdeményezett fórumokon (pl. szülői értekezletek, csoportra vonatkozó tervek ismertetése, ...)
- a szülők és a pedagógusok kapcsolatára jellemző a konstruktív együttműködés.

4.4.2 Kapcsolat a társintézményekkel

4.4.2.1 Kapcsolat a bölcsődéssel

Az együttműködés alapelvei:

- elősegítjük a bölcsődéből érkező gyermekek számára is az érzelmi biztonságuk megteremtését
- fokozatos ismerkedéssel igyekszünk az átmenetet zökkenőmentessé tenni
- kölcsönös nyitottságra törekszünk.

Az együttműködés formái:

- kezdeményezzük a két intézmény egymással szembeni elvárásainak megismerését, közelítését
- meglátogatjuk a körzethez tartozó bölcsődében a gyerekeket, gondozónőket
- lehetőséget teremtünk a környező bölcsődék számára, hogy a gondozónők betekintést nyerjenek az óvodai életbe, s hogy személyesen is megismerkedhessenek a leendő kiscsoportos óvónőkkel lehetővé tesszük a bölcsődés gyermekek számára is, hogy társaikkal/szüleikkel belátogathassanak az óvodába, találkozhassanak leendő óvónőjükkel, ismerkedhessenek az óvodai környezettel.
- tájékoztatást adunk az óvodai életről, megismerkedünk a leendő óvodások szüleivel,
- meghívjuk őket a Vizafogó napi rendezvényünkre.

4.4.2.2 Kapcsolat az iskolával

Az együttműködés alapelvei:

- zavartalan átmenetre törekszünk
- a kölcsönös nyitottságot szorgalmazzuk
- az együttműködésben hangsúlyt fektetünk a kölcsönös bizalomra.

Az együttműködés formái:

- tájékozódunk a közeli iskolák pedagógiai programjáról, nevelési alapelveiről, követelményeiről (első osztály)
- lehetőséget teremtünk a betekintésre az iskolák számára az óvodai életbe, helyi programunkba

- lehetőséget teremtünk a leendő tanítók számára nagycsoportos óvodásaink megismerésére, s hogy a gyerekek még óvodai környezetükben ismerkedhessenek a tanítókkal
- lehetővé tesszük az iskolák számára a bemutatkozást a szülőknek készített szóróanyag közzétételével
- megszervezzük az iskolába lépés évében óvodásaink számára az iskolai tanóra látogatást, igényeljük az iskolától a visszajelzést volt óvodásaink beilleszkedéséről, tanulmányi eredményeikről.

Lehetőséget biztosítunk a Vizafogó iskola tanulóinak tanítóikkal együtt egy- egy apró műsor bemutatására / pl karácsonykor Betlehemes játék/

Képviseltetjük magunkat a Vizafogó iskola rendezvényein

4.4.2.3 Kapcsolat a közművelődési intézményekkel

Az együttműködés alapelvei:

- a közművelődési intézmények (könyvtár, művelődési ház, múzeum, színház) sajátos lehetőségeit tudatosan használjuk fel a nevelőmunkánkban
- a kínálatból úgy válogatunk, hogy választásunk a nevelési feladatok sokoldalú megoldását segítse elő.

Az együttműködés tartalma:

- könyvtárlátogatást (néhány alkalommal évente) szervezünk annak érdekében, hogy felkeltsük a gyermekek érdeklődését a könyvek és a könyvtár iránt
- lehetőséget teremtünk arra, hogy a közeli művelődési házak gyermek és családi programjairól tájékozódhassanak intézményünkben a szülők, néhány óvodás programra látogatást szervezünk
- az 5-7 éves gyermekeink számára múzeumlátogatást szervezünk, megfelelő előkészítéssel (múzeumi szakemberek segítségével) a gyermekek számára érthető, hozzájuk közel álló élményt szerzünk
- színházi élményhez az óvoda épületében szervezett, és színházlátogatások alkalmával juttatjuk a gyermekeket.

4.4.2.4 Kapcsolat az egészségügyi intézményekkel, a XIII. ker. Önkormányzat Szociális Osztályával.

A kapcsolat intenzitását, rendszerességét elsősorban a törvényi szabályozások, ill. a fenntartói rendelkezések határozzák meg.

A kapcsolattartás elvei:

- az óvodában a gyermekek orvoshoz, védőnőhöz fűződő viszonyát pozitív attitűd erősítésével segítjük (rendszeres találkozás, barátságos légkör, az egészségügyi problémák tapintatos kezelése)
- az esélyegyenlőség érvényesítése érdekében a védőnői hálózattal és a szociális osztály munkatársaival szoros együttműködés kialakítása a hátrányos helyzetű, valamint halmozottan hátrányos helyzetű családok gyermekeinek korai (3 éves kortól) óvodáztatásáért.

A kapcsolattartás formái:

- a hátrányos helyzetű családoknál családlátogatás megszervezése (védőnő, óvónő, vagy gyermekvédelmi felelős)
- hátrányos helyzetű családok életminőségének folyamatos figyelemmel kísérése kölcsönös tájékoztatással (védőnő, gyermekvédelmi felelős)

- a gyermekek rendszeres egészségügyi vizsgálatáról a gyermekorvos, ill. a védőnő gondoskodik, melynek helyéről, idejéről a védőnő informálja a szülőket a tagóvodák központi faliújságán, ill. a számukra szabályozott módon (hatályos EüM rendelet alapján)
- a különböző egészségügyi intézményekbe (gyermekorvosi rendelő, gyermekfogászat) csak ismerkedési céllal látogatnak el a gyerekek.

4.4.2.5 Kapcsolat a közoktatás-irányítással és a szakmai szolgáltató szervezetekkel

Az együttműködés intézményei

- Budapest Főváros XIII. kerület Önkormányzat, Polgármesteri Hivatal, MISO
- Fővárosi 3. Számú Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság
- Budapest XIII. kerületi Pedagógiai Szolgáltató Központ
- Budapest XIII. kerületi Nevelési Tanácsadó
- Prizma Általános Iskola és Óvoda EGYMI
- Heim Pál Mentálhigiénés Központ
- SNI-s gyermekek egyéni fejlesztéséhez szükséges speciális intézmények
- Gyermekjóléti Központ,
- Szociális Osztály
- Gyámhivatal
- BRFK XIII. ker. Rendőrkapitányság
- HÍD Családsegítő Központ
- Fővárosi TEGYESZ (Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat)
- Vadaskert Kórház és Szakambulancia
- Vöröskereszt.

Az együttműködés alapelvei:

- A gyermek mindenekfelett álló érdekének képviselője
- intézményeink zavartalan működése érdekében korrekt, a szükséges kompromisszumok megkötésére kész, az alapvető célkitűzéseinket segítő együttműködésre törekszünk
- hangsúlyt fektetünk a kölcsönös bizalomra alapuló rendszeres kapcsolattartásra
- igényeljük a naprakész információk áramlását, törekszünk azok megszerzésére
- igényeljük a kerületi szakmai szolgáltatásokat (óvodapszichológusok, szaktanácsadó).

Az együttműködés akkor eredményes, ha az óvodapedagógusok, a tagintézmény vezetői, az intézményvezető, a fenntartó, a pszichológusok, az egészségügyi dolgozók, a szakmai és szakszolgálatok az óvodai nevelés eredményessége, a gyermekek sikeres életútjának megalapozása és támogatása érdekében együtt munkálkodnak.

5. Az óvodai élet tevékenységformái

5.1 A játék

A játék az óvodás gyermek legjellemzőbb életmegnyilvánulása, az iskola előtti kor legfontosabb, leginkább fejlesztő alaptevékenysége.

A játékban fejeződik ki legkorábban és legteljesebben a gyermeki személyiség. A kisgyermek belső tartalmaik kifejezésére használják a hozzájuk legközelebb álló nyelvet, a játékot.

A játék – szabad képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, kreativitásukat fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt – a szülő és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítőtve, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, játékszerekre van szükség.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét. Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése.

Célunk

Széles körű játéklehetőségek biztosítása, melyek módot adnak arra, hogy a gyermekek boldog, egészséges lelkű, kiegyensúlyozott, a világ dolgai iránt nyitott, eleven eszű, elevenen mozgó, önállóan kezdeményezők legyenek.

Olyan érzelmi-akarati tulajdonságok kialakítása a gyerekekben, melyek lehetővé teszik a közösségekbe való beilleszkedésüket, együttműködésüket.

Feladatunk

- nyugodt, érzelmi biztonságot adó csoportlétkör megteremtése
- cselekvésre inspiráló, a gyermek kíváncsiságát felkeltő, esztétikus, harmóniát sugárzó környezet kialakítása
- megfelelő hely, idő, eszközök és élményszerzési lehetőségek biztosítása a különböző játékformákhoz, a mozgásos játékokhoz, a gyakorló játékokhoz, a szerepjátékokhoz, az építő, konstruáló játékokhoz, barkácsoláshoz, a szabályjátékokhoz, a dramatikus játékokhoz és a bábozáshoz
- a gyerekek képességeinek a lehető legalaposabb megismerése, elősegítése annak, hogy fejlődésük következő, magasabb szintjét fokozatosan elérhessék
- a gyermekcsoport társas kapcsolatainak megfigyelése, segítése
- a különböző játékfajták megjelenésének, differenciálódásának figyelemmel kísérése a gyerekek játékában
- modell értékű felnőtt viselkedési minta adása a játék közbeni magatartási, viselkedési, kommunikációs formákról
- a játék során kitárulkozó gyermeki személyiség tiszteletben tartása.

A napirendben biztosítjuk a viszonylag összefüggő játékidőt. Meleg, megértő, elfogadó légkört alakítunk ki. A személyiségfejlődésben jelentkező szükségletek játékban történő „átfordításához” segítséget adunk. Kisebb körülhatárolt játéktereket alakítunk ki, ahol 4-6 gyermek együtt játszhat, illetve lehetővé tesszük, hogy a gyermek maga is alakíthasson a rendelkezésre álló tárgyakból, eszközökből újabb tereket. Megteremtjük a szabad mozgás, szabad társválasztás feltételeit. A csoport összetételét és fejlettségét figyelembe véve biztosítjuk a kellő mennyiségű játékeszközt. Tudatosan és folyamatosan szervezzük az óvodán belüli és kívüli élmény- és tapasztalatszerzési lehetőségeket. Megteremtjük az élmények sokféle feldolgozásának, az újrajátzásnak lehetőségeit. Formáljuk és erősítjük a csoporton belüli társas kapcsolatokat. Körülményeinkből adódóan alakítjuk a más csoportok gyermekeivel, felnőttekkel való kapcsolataikat. Lehetővé tesszük a különböző játékfajták sokszínű jelenlétét a csoport játékában (gyakorló-, szerep-, építő-, konstruáló játék, dramatizálás, bábozás stb.).

Tiszteletben tartjuk:

- a játék önkéntességét, szabadságát
- a gyermekek önállóságát, kezdeményezését, aktivitását, kreativitását
- önálló téma- és szerepvállalását
- az egyén és a csoport közös döntéseit, konfliktusmegoldásait.

Figyelemmel kísérjük:

- a játékhelyzetek kialakulását, változását, kombinációit
- a szabályok betartását, amelyeken az egyén és a közösség együttélése alapul
- figyelemmel kísérjük, feltárjuk és követjük a gyermeki érdeklődést
- az egyének és játszócsoporthoz tartozók játékát támogatjuk
- támogatjuk a gyermekek egymástól „tanulását” a játékokban.

Játék fajták nevelési céljaink szerint

Szociális kompetenciák – kiemelten a kapcsolatépítés, együttműködés, szociális érdekérvényesítés és konfliktuskezelés – megalapozását támogató készségfejlesztő játékok:

- ismerkedési és kapcsolatteremtő játékok
- bizalom játékok
- önismeret fejlesztő játékok
- társismereti játékok
- különbözőség elfogadását segítő játékok
- együttműködést fejlesztő játékok
- konfliktuskezelő játékok
- agresszió megelőzését szolgáló játékok

Személyes kompetenciák fejlesztését segítő készségfejlesztő játékok:

- önkifejezési képességet fejlesztő játékok
- önfegyelmet, önszabályozási képességet fejlesztő játékok
- önvédelmi képességet alakító játékok
- döntési, választási képességet fejlesztő játékok

Kognitív kompetenciák fejlesztését segítő készségfejlesztő játékok:

- kommunikációs képességet fejlesztő játékok
- gondolkodási képességet fejlesztő játékok
- kreativitást fejlesztő játékok
- tanulási képességet fejlesztő játékok

Játékfajták a tevékenység tartalma szerint

Gyakorló játék

Célja a személyiségfejlesztés szempontjából: tevékenységek ismétlése útján tapasztalatszerzés a környező világról, különböző készségek, képességek gyakorlása

Megnyilvánulási formái: hangok és a beszéd játékos gyakorlása, mozgást gyakorló játékok, játékszerek/eszközök rakosgatása, játék különböző anyagokkal.

Az óvodapedagógus feladatai: játékos népi mondókák megismertetése, mozgásos játék lehetőség megteremtése, húzogató, egymásra és egymásba rakosgatható játékszerek, homokozáshoz szükséges feltételek, papírtépés, vizes játék feltételeinek biztosítása.

Szimbolikus szerepjáték

Célja a személyiségfejlesztés szempontjából: a felnőttek szerepének, tevékenységének utánzásával, a felnőttek közötti viszonyok átélésével és újraalkotásával a szociális kompetenciák fejlesztése, negatív élmények levezetése, szorongás, feszültségoldás, nemi szerepek felvállalásával a nemi identitás megtapasztalása.

Az óvodapedagógus feladatai: a családi élettel kapcsolatos tapasztalatok feldolgozása, egyes foglalkozás, munkavégzés sajátosságainak megismertetése, élményszerzési lehetőség, élményt előhívó szituációk, tárgyak, eszközök biztosítása.

Konstruáló játék

Célja a személyiségfejlesztés szempontjából: a manuális készségek, a téri tájékozódás, az emlékezet, a reprodukálás, problémamegoldás, képzelet, kreativitás és önálló döntések meghozatalának fejlesztése, praktikus szemlélet alakítása.

Az óvodapedagógus feladatai: olyan játékeszközök egyéb tárgyak biztosítása, helyzetek teremtése, ami építésre, összeállításra, szerelésre, alkotásra serkenti a gyerekeket.

Szabályjáték

Célja a személyiségfejlesztés szempontjából: szabálytudat kialakítása, szabálykövetés elsajátítása, saját lehetőségeinek megtapasztalása, sikerek és kudarcok megélése, feldolgozása, reális énkép alakítása.

Az óvodapedagógus feladatai: mozgásfejlesztő és értelemfejlesztő szabályjátékok megismertetése, a szabályok betartásának erősítése, konfliktusok megoldásában segédkezés, együttjátás a gyerekekkel.

Barkácsolás

Célja a személyiségfejlesztés szempontjából: az alkotásnak, az új létre hozásának megélése, az öröm megnyilvánulása. Önértékelés, alkotóképesség, kezűgyesség, kreativitás, képzelet fejlesztése. Önmegvalósítás. Eszköz, szerszám használat elsajátítása.

Az óvodapedagógus feladatai: olyan eszközök, szerszámok, anyagok biztosítása melyek segítségével megismerkednek a különböző anyagok tulajdonságaival, elsajátíthatják a szerszámhasználat szabályait.

Dramatizálás, bábozás

Célja a személyiségfejlesztés szempontjából: konfliktus kezelés, feszültség, beszédgátlás oldás, érzelmek megélése, kijátszása. Kapcsolatteremtő készség, képzelet, kreativitás, vizuális észlelés, térpercepció, reproduktív, produktív gondolkodás fejlesztése. Kommunikációs képességek fejlesztése saját élményen, tapasztalaton keresztül.

Az óvodapedagógus feladatai: folyamatosan, tervszerűen alkalmazott dramatikus játékok pld: mimetikus, szituációs, metakommunikációs, önismereti, kapcsolat fejlesztő...) Színvonalas irodalmi művek többszöri elmondása, különböző módon és formában történő közvetítése. A mese hallgatás és befogadás ideális légkörének biztosítása. Példamutatás, együttjátás. Önkéntesség tiszteletben tartása. Különböző fajta (fakanál, kesztyű, termés, zacskó, sík, ...) gyermek méretű bábok, kellékek, díszletek biztosítása (gyermekek által készített is).

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha a gyermek

- örömmel, önfeledten játszik
- szükségleteinek és életkorának megfelelő játékot választ
- részt vesz közös játékban
- önálló, kezdeményező megnyilvánulásai vannak
- elfogadó, pozitív érzelmek kísérik a társakkal való játékban
- aktívan részt vesz az erőfeszítést, ügyességet igénylő játékokban is

- betartja és követi a megismert szabályokat
- képes kreatív együttműködésre, gondolkodásra
- megvalósítja egyéni ötleteit és azokat meri vállalni is
- helyesen választ az adott tevékenységhez anyagot, eszközt
- saját élményeit képes újrajátszani
- konfliktusait többnyire képes meg-, illetve feloldani
- kialakulnak olyan érzelmi-akarati tulajdonságaik, amelyek alkalmassá teszik a közösségben való sikeres eligazodásra (pl. türelem, együttérzés, segítőkészség, kitartás, küzdeni tudás stb.).

5.2 Munka jellegű tevékenységek

A gyermekek munka jellegű tevékenysége a játékkal sok vonatkozásban azonosságot mutat. A személyiségfejlesztés fontos eszköze. A gyermek utánpótlási vágyából fakad, hogy a környezetében látott felnőttek munkáját utánozza. Megfigyeli a rendszeresen visszatérő munkálatokat, és ráébred arra, hogy az emberi élet velejárója egy-egy adott cselekvéssor.

A játék és a munka jellegű feladatok integrálódása az egyén és a közösség együttműködését alakítja és erősíti.

A játék és a munka jellegű tevékenység önként és szívesen végzett aktív, cselekvő tapasztalás. A közösségi kapcsolatok alakításának fontos eszköze, a saját és a mások elismerésére nevelés egyik formája.

Tudatos pedagógiai szervezést és a gyermekkel való együttműködést igényel a pedagógustól.

A gyermek munka jellegű tevékenysége a közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

Célunk

A gyermekekben olyan tulajdonságok kialakítása, hogy szívesen és örömmel tevékenykedjenek és az elvégzett munkát meg is tudják becsülni.

Feladatunk

- a munkafolyamatokat tudatos szervezése a gyermekekkel együttműködve
- a gyermekek eljuttatása a munkavégzéssel kapcsolatos jártasságok, készségek szintjére
- a személyiségfejlődésükhöz szükséges, attitűdök, képességek (pl. kitartás, önállóság, felelősségvállalás, céltudatosság) következetes alakítása és fejlesztése
- a gyermek egyéni képességeinek konkrét és reális értékelése
- a gyermek ösztönzése arra, hogy kezdeményezzen és többféleképpen próbálgasson egy-egy munkafolyamatot. Az önálló próbálkozás mellett a munkafogások megmutatása
- a tevékenységek során a kisebb gyermekek önállóságra törekvésének figyelemmel kísérése annak érdekében, hogy a nagyobb gyermekek segítőkészsége azt ne nyomja el
- a szülők támogatása abban, hogy a gyermek otthon is gyakorolhassa az önkiszolgálást, és a családért végzett tevékenységeket
- példamutatás a munkához való viszonyunkban és munkatársainkkal való együttműködésünkben.

Tartalom

- Önkiszolgálás
- Közösségért végzett tevékenységek

Önkiszolgálás

Szorosan összekapcsolódik az egészséges életmódra nevelés gondozási teendőivel (lásd egészséges életmód). Megismertetjük a gyermekeket egy-egy használati tárgy alkalmazásával, az önkiszolgálás különböző műveleteivel, azok sorrendjével.

Gyakorlás útján megszilárdítjuk az önkiszolgálás készségeit, kialakítjuk az önálló munkavégzés szokásait, ehhez egyéni fejlettség szerint segítséget nyújtunk.

A kiscsoportos gyermekeknek nagy szüksége van a felnőttek segítségre testápolásban, öltözésben, étkezésben egyaránt. Fokozatosan lépésről lépésre haladva, sok türelemmel, odafigyeléssel, dicsérettel juttatjuk el odáig, hogy igényeljék a tisztaságot önmagukkal, ruházatukkal, használati tárgyaikkal szemben is.

Hagyjuk, hogy óvodásaink saját személyiségükkel kapcsolatos minden teendőt próbáljanak önállóan elvégezni fejlettségükhöz képest a lehető legkorábban, amikor már képesek rá.

Kiscsoportban az önkiszolgálás során, eleinte segítséggel vigyék az asztalhoz a tányért, poharat, evőeszközöket. Önállóan egyenek, igyanak. Rendeltetés szerűen használják a kanalat, villát és a szalvétát. Étkezés végén a poharat, tányért az evőeszközöket vigyék ki a szokásrendben kialakított helyre.

Fejlettségüknek megfelelően a gyermekek már megkenik a kenyeret, péksüteményt, önállóan szednek maguknak ételt ebédnél az asztal közepére helyeztet tálból. Önállóan öntik a folyadékot.

Közösségért végzett tevékenységek

a) naposi munka

b) a mindennapi élettel kapcsolatos állandó, és alkalmoszerű munkák(pl. segítség az óvónőnek és más felnőtteknek, alkalmi megbízatások)

c) környezet, növény és kisállat gondozás.

a) Naposság

A naposi feladatokkal fokozatosan ismertetjük meg a gyermekeket. A jelkép (kötény, napostábla vagy kitűző) nem csak a megbízást és a feladatvállalást jelzi, hanem vonzóvá teszi a tevékenységet, amire a gyermek büszke és örömmel, sikeresen teljesíti azt. Ügyeljünk arra, hogy a naposi munka elvégzése minél kevesebb időt vegyen el a gyermek játékidőjéből.

A naposság időtartamában és feladataiban illeszkedik a folyamatos napirend kereteihez és formáihoz. A fokozatos feladatbővülés mindig a gyerekek fejlettségi szintjéhez kell, hogy alkalmazkodjon. A naposok munkáját az óvónő és a dajka segíti. Olyan légkört kell teremteni, amelyben a feladatokat a gyermekek örömmel végzik, társaikkal együttműködhetnek.

A naposi munka középső csoportban kerül bevezetésre, eleinte önkéntes alapon történik, majd csoportonként alakítjuk ki a kiválasztás rendszerét

(ülésrend vagy más szempont alapján).

A csoportos óvodapedagógusok a gyermekek motiválása érdekében az alábbi eszközöket alkalmazzák, napostábla, napos kötény.

Eleinte az óvodapedagógusok segítségével, irányításával, majd később felügyeletével a naposok felterítik az asztalterítőt, szétosztják az étkezéshez szükséges eszközöket, a szilárd ételeket kenyeres kosárban az asztalra helyezik. Étkezés után helyére teszik a szalvétatartót, közép tálat és összehajtogatják a terítőt.

Nagycsoportban a naposi munka az előzőekhez hasonló, de a gyerekek már nagyobb önállósággal, felelősséggel látják el feladataikat. A tennivalók új feladatokkal is bővülnek: a naposok önthetik a folyadékot a kancsóból az asztaluknál ülő gyermekeknek., étkezés után letörlik az asztalukat és felseprik a morzsákat.

b) A mindennapi étellel kapcsolatos állandó és alkalmoszerű munkák

udvar és teremrendezés; játékelrakás; játékjavítás, tisztítás, készítés; egyéni megbízások, üzenetek átadása; kerti munka; ünnepi készülődés (ajándékkészítés, szobadíszítés, csinosítás); házimunka jellegű tevékenységek.

Biztosítjuk a munka lehetőségeket, a gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket, a nyugodt kiegyensúlyozott munkához szükséges légkört. Figyelembe vesszük a gyerekek egyéni sajátosságait, hogy minden gyermek a képességeinek megfelelő munka feladatot kapjon és legyen alkalma arra, hogy a még nem teljesen elsajátított munkafogásokat gyakorolhassa. A gátlásos, visszahúzódo gyermekeket sok dicsérettel, buzdítással, jó példa kiemelésével, segítségnyújtással igyekszünk bevonni a munkába.

Kiscsoportban a befogadás idején a gyermekeknek megmutatva, velük együtt végezve a feladatokat rászoktatjuk őket arra, hogy a leesett, elszórt játékokat vegyék fel, majd rakják a helyére.

Az öltözőben és a mosdóban folyamatos segítségadással megtanítjuk a gyermekeknek, hogy a saját ruháikat és tisztálkodó szereiket használják és a saját jellel ellátott öltözőszekrényükbe, polcaikra tegyék azokat.

A gyermekek vegyenek részt, segítsenek a gyűjtő munkákban (termések, falevelek...), az ünnepi készülődésekben (ajándék készítés, díszítő munka).

Középső csoportban a gyermekek a játékokat önállóan tegyék a helyére. Szívesen segítsenek a foglalkozáshoz használt eszközök kiosztásában, az udvari játékok kivitelében. Aktívan vegyenek részt a terem rendezésben, terem díszítésben (díszek készítése, barkácsolása), ünnepi készülődésben (ajándék készítés). Vigyázzanak a terem tisztaságára, rendjére.

Szívesen végezzenek kisebb megbízásokat (pl: szalvéta hajtogatás), üzenet átadásokat (pl: zárkózott gyermeknél kapcsolat teremtés céljából), bátran vállalkozzanak alkalmoszerű kisebb feladatokra.

Nagycsoportban a gyermekek már minden olyan területen segítenek, ahol erre szükség van. Segítenek a kisebbeknek és társaiknak is kérésre és önállóan is. Vigyáznak a terem rendjére, tisztaságára és aktívan részt vesznek annak helyre állításában, bútorok helyre tévése (székek, asztalok, padok helyének pontos ismerete, a bútorok mozgatásának szabályai, betartásuk) papírszemét összeszedése, söprés (ha szükséges az öltözőben homokot is), szelektív hulladék gyűjtés (szeméttároló biztosítása papír és műanyag hulladék gyűjtéséhez).

c) környezet, növény, kisállat gondozás

A környezet, növény és kisállat gondozás során a gyermekek megismerkednek az egyes munkafolyamatokkal. Megtapasztalják, hogy hatással vannak környezetükre, a gondoskodás, felelősség érzését pl. etetés, környezet tisztítása, ültetés, locsolás, gereblyezés, etetés, stb.

A növények és kisállatok beszerzése előtt körültekintően szabad csak eljárni, csak az ANTSZ által engedélyezett élőlények kerülhetnek a gyermekek környezetébe!

A növények gondozása évszakoknak megfelelően a teremben, az óvoda udvarán és kertjében történik, pld: csíráztatás, rügyeztetés, évszak sarok folyamatos aktualizálása, veteményeskert, virágoskert gondozása, falevelek összegyűjtése, dió szüret, hó seprés. Megismerhetik a Madárbarát-ovi program keretében a madarak életét. Közvetlen tapasztalatot szereznek a kis állatok (akváriumban élő állatok) gondozásával.

Kiscsoportban az óvodapedagógusok igyekeznek felkelteni a gyerekek érdeklődését, felhívni a figyelmüket a növények gondozása által bekövetkezett változásokra, igyekszik őket bevonni kisebb munkákba, amit a felnőttel együtt, folyamatos magyarázattal kísérve, végeznek: locsolás, termések gyűjtése, csíráztatás, rügyeztetés.

Középső csoportban már önállóan tevékenykednek (öntözés, állatok etetése). A veteményes kertben az óvodapedagógusok irányításával rövid tenyészidejű (retek, hagyma) növényeket ültetnek, amit együtt szüretelnek le, majd közösen fogyasztják el. Tavasszal virágokat ültetnek,

melynek öntözésében folyamatosan részt vesznek. Ezenkívül az évszakoknak megfelelően segítenek a levél söprésben, dió szedésben, termékek gyűjtésében.

Nagy csoportban a gyerekek már egyre önállóbbak és tudatosabbak a növény és állat gondozásban is. Már ismerik az évszaknak megfelelő zöldség és virág féléket, segítenek a palántázásban, a cserepes növények átültetésében, ágak gyűjtésében, a kerti szerszámok tárolásában és tisztán tartásában. Télen segítenek a hólapátolásban.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- a gyerekek a munka során képesek együttműködni
- örülnek, ha feladataikat teljesíthetik
- önállóan, igényesen végzik a naposi munkát
- észreveszik környezetükben a „beavatkozás” szükségességét
- szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások teljesítésére
- segítenek a kisebbeknek
- szeretnek meglepetést készíteni a társuknak és a szüleiknek (pl. születésnap ajándék).

5.3 A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodai tanulás folyamatos, játékba integrált, önkéntes és cselekvéses tapasztalatszerzés. A teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, hanem az egész nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, komplex módon történik. A tanulás a nevelési folyamat szerves része, A tanulási folyamatnak szociális, mozgáson alapuló és értelmi képességeket mozgató összetevői vannak. Többnyire mindig, mindegyik összetevő jelen van. Az, hogy mikor, melyik dominál, mikor, melyik kap nagyobb hangsúlyt, az mindig az adott tanulási helyzettől, valamint a gyerek általános és pillanatnyi állapotától függ, konkrétan az egyenetlenül alakuló érési folyamatnak irányától és tempójától.

Lehetséges formái:

- utánzós, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás (szokások alakítása)
- játékba integrált, cselekvéses tanulás
- spontán játékos tapasztalatszerzés
- gyermeki kérdésekre és válaszokra épülő ismeretszerzés
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés
- gyakorlati problémamegoldás
- az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban megvalósuló tanulás.

Célunk

- Elsődlegesen az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, az ismeretek adekvát alkalmazására, felhasználására felkészítés.
- A gyermeki kíváncsiságra, érdeklődésre alapozva a tudás, tanulási utáni vágy felkeltése.
- A gyerekek képességeinek fejlesztése, differenciált személyiségfejlődésük segítése, hogy képessé váljanak az iskolai tanulásra.
- A holisztikus szemléletmód kialakítása.

Feladatunk

- gyermekek örömteli tevékenységi, megismerési vágyának kielégítése
- a gyermekek előzetes tapasztalatainak, ismereteinek a figyelembe vétele
- változatos, a gyermekek cselekvő aktivitására épülő, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása

- tanulást támogató környezet megteremtése
- személyre szabott, pozitív értékeléssel a gyermekek személyiségének kibontakoztatása
- a különböző képességek, készségek és a meglévő tudás egyenrangúságának biztosítása
- az ismeret, attitűd, képesség hármasságának (kompetencia) érvényesítése
- a gyermekek értelmi képességeinek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) fejlesztése
- érzelmi-akarati tulajdonságaiknak edzése (folyamatosság és fokozatosság) feladattudatuk és feladattartásuk erősítése érdekében
- a több érzékszervvel, változatos módon történő megtapasztalás lehetőségének biztosítása
- a gyermekek egyéni képességeinek nyomon követése, az ehhez igazodó differenciált fejlesztés megvalósítása
- a gyermekek tanulás iránti vágyának felébresztése, kíváncsiságuk, érdeklődésük fenntartása (életkoruknak megfelelő ideig)
- a természeti és társadalmi környezetben szerzett tapasztalataik rendszerezésének tudatos szervezése
- a kiemelkedő képességű, tehetséges gyermekek felismerése és fejlesztése
- rész-képesség lemaradás, illetve egyéb potenciális tanulási zavar időbeni kiszűrése, jelzés a megfelelő szakembernek és a tagóvoda vezetőjének.

Munkánk során a kötetlen- és kötött foglalkoztatási formákat egyaránt alkalmazzuk. A kötött foglalkoztatásnál a gyermekek motiváltságának fenntartása ugyan olyan fontos, nélkülözhetetlen tényező, mint a kötetlen formánál.

A kétféle foglalkoztatási formán belül mód nyílik a különböző munkaformákban történő tevékenykedésre: egyéni, páros, mikro-csoportos, frontális .

A tanulás szervezésének elvei

Az óvodapedagógus vegye figyelembe:

- az előzetesen megszerzett tapasztalat, ismeret (tudásanyag) bőségét és mélységét
- a gyermekcsoport összetételét, értelmi, érzelmi érettségét
- , hogy .
- az egyénileg haladó gyermekek tempóját (a gyermekhez igazodó tanulásszervezés, egyéni módszerek alkalmazása)
- a megfelelő eszközök alkalmazását
- a közösen szerzett élményekből a gyermek által hasznosított tapasztalatokat a saját képességének.

Az óvónő által kezdeményezett kötött tevékenységi formák időtartama középső csoportban maximum 20-25 perc, nagycsoportban 30 – 35 perc. Kiscsoportban a kötött testnevelési foglalkozás időtartama 20-25 perc.

Tanulási tevékenységek tervezésének időkerete

2,5– 4 éves:

szeptember 1-től	október 31-ig	Befogadás, gyermekek megismerése
november 1-től	május 31-ig	Tanulási terv

4-5 éves:

szeptember 1-től	1 szeptember 30-ig	Ismétlési terv
október 1-től	május 31-ig	Tanulási terv

5 – 7 éves:

szeptember 1-től	szeptember 15-ig	Ismétlési terv
------------------	------------------	----------------

Nyári tevékenységek tervezése vegyes korcsoportra történik

Feladat, hogy heti bontásban, tevékenységek szerint a gyermekek érdeklődését figyelembe véve tervezzünk, biztosítsunk alkalmat a sokrétű szabad játék, tevékenység gyakorlására. Fontos az évszak adta lehetőségek kiaknázása (pancsolás, sarazás, tusolás, locsolás, kertészkedés...)

Az óvodapedagógus dönti el melyik módszer, módszerek a leghatékonyabbak a megadott téma elsajátításához, megismeréséhez de fontos a játékoság, motiváltság, a differenciált fejlesztés.

Helyszíni foglalkozások szervezése		minimum	maximum
<u>2,5 – 4 éves:</u>	évente	1 alkalommal	2 alkalommal
<u>4 – 5 éves:</u>	évente	3 alkalommal	5 alkalommal
<u>5 – 7 éves:</u>	évente	5 alkalommal	10 alkalommal

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- értelmi képességeik koruknak megfelelő szinten vannak (észlelés, érzékelés, figyelem, gondolkodás, emlékezet)
- a tanuláshoz szükséges kompetenciáik koruknak megfelelően fejlettek
- kialakulnak az iskolába lépéshez szükséges készségek, képességek, kulcskompetenciák
- megjelenik feladattudatuk, kitartásuk, önállóságuk
- természetes módon, szorongás nélkül, érdeklődéssel tevékenykednek
- problémamegoldó képességük, kreatív gondolkodásuk, helyzetfelismerésük jó szintű
- nyitottak az őket körülvevő világra, kíváncsiságuk belső motivációvá alakul
- a tanulás eredményeként tudásuk, ismeretük gazdag, sokrétű
- a részképeség és tanulási zavaros gyermekek időben megfelelő szakemberhez kerülnek
- a tehetséges gyermekek is megtalálják a kiemelkedő képességüknek megfelelő tevékenységet.

5.3.1 Művészeti nevelés

5.3.1.1 Verselés, mesélés

Szorosan összefonódik az anyanyelvi neveléssel, a zenével, a mozgásos játékokkal. Fontosnak tartjuk, hogy nyelvileg tiszta és értékes mesét, verset halljanak a gyerekek.

Célunk

- A magyar nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, mondatszerkesztéssel a biztonságos önkifejezés megalapozása.
- A gyermekek anyanyelvi kultúrájának, ízlésének fejlesztése, a népi a klasszikus és a kortárs irodalmi művek közvetítésével, a kultúra átörökítése, az irodalmi művek érték-közvetítő hatásainak érvényesítése.

- A verselés, mesélés tanítson emberi kapcsolatokra, adjon alkalmat „belső képek” kialakításával az érzelmek feldolgozására, a feszültségek feloldására.
- A gyermekek pozitív személyiségjegyei alakuljanak, erősödjenek a csodákkal teli meseélmények segítségével és a versek zeneiségével, rímeinek csengésével. Szívesen hallgassanak mesét, verset, mondókát.

Feladatunk

- változatos irodalmi élmények közvetítése
- elsősorban a magyar népi, illetve műalkotásokból történő választás, valamint kortárs irodalmi művekből és a nemzeti és etnikai kisebbségek verseiből, meséiből, valamint a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeiből történő merítés
- a gyerekek beszédkedvének felkeltése és beszédkulturájuk alakítása
- nyugodt, kényelmes körülmények teremtése az irodalmi művek befogadására
- a mese-, versmondás, bábozás és dramatizálás szokásainak, szertartásainak kialakítása
- bábozás a gyerekeknek, közös bábszínházi élmények megszervezése
- az óvónői előadásmód tükrözze anyanyelvünk hangzásvilágát, ritmusát, dallamát
- metakommunikációs eszközökkel érzékletes, de ugyanakkor természetes alkalmazása
- a gyerekek számára az önkifejezés lehetőségeinek felkínálása, ösztönzése a saját vers- és mese alkotásra, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálására
- a szülők figyelmének felhívása a beszélgetések, a beszélgetéssel kísért együttes tevékenységeknek a gyerekek értelmi és érzelmi fejlődését serkentő, a szülő-gyerek kapcsolat erősítő hatására
- az élő előadásban elhangzó mese-vers jelentőségének hangsúlyozása a szülőknek az audiovizuális eszközök által közvetítettekkel szemben
- a szülőknek segítségnyújtás az igényes gyermekirodalom kiválasztásához.
- A mindennapi mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme, melyben szerepe van, a népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei mellett, a klasszikus és a kortárs, illetve más kultúrák irodalmi műveinek egyaránt Törekszünk arra, hogy gyerekeink szívesen bábozzanak, meserészleteket adjanak elő. Helye van a nevelőmunkában az óvodapedagógusok által szervezett dramatikus előadásnak is.

A mesekiválasztás szempontjai:

- nyelvileg tiszta legyen a szöveg
- pozitív emberi kapcsolatokat tanítson
- mélyítse az önismeretet
- segítse a világ megismerését
- tanítson az indulatok feldolgozására
- ne hiányozzon a humor
- alkalmazkodjon a gyermek életkori sajátosságaihoz
- oldja a szorongást
- a pihenés, alvás előtti mesélésre szánt művek segítsék a megnyugvást, ellazulást.

Az irodalmi nevelés tartalma

	2.5 – 4 éves	4-5 éves	5-7 éves
mondóka	10-12	4-5 új	2-3 új
vers	2-3	5-6 új	8-10 új
mese	12-14	10-14 új	15-20 új

történet	1-2	2-3 új	3-4 új
mese típusa	állatmesék	verses mese, csali mese, csodás – tündérmese	csali mese, tréfás mese, tündérmese, varázsmese, folytatásos mese, találós kérdések
mese cselekménye	cselekménye egyszerű, egy szálon futó, ritmikus ismétlődések találhatóak benne	cselekménye lehet bonyolultabb, kalandokkal teli, fordulatos, rövidebb csodás elemmel tarkítva	cselekménye lehet bonyolultabb, több szálon futó, fordulatos, becsapós, tréfás és varázslatos
mese, vers újra alkotás, saját alkotás	meseszereplő megismerése, állathangok és mozgások utánzása	játék közben is örömmel mondogatják az ismert szövegeket, megjelenik a mese története, bábozása	mese dramatizálása, eszközkészítés, mese sajátelképzelés szerinti folytatása, önálló mesealkotás

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- a gyerekek játék közben is odaillo mondókákat, verseket, rigmusokat mondogatnak
- szívesen hallgatnak mesét, kérik a mesék ismétlését
- önálló verselésre, mesemondásra vállalkoznak
- segítenek a mesemondás, verselés helyének, feltételeinek kialakításában
- tevékenyen, aktívan vesznek részt a beszélgetésekben, felfogják, megértik a hallott irodalmi mű témáját, humorát, költői képeit, a hangzás, a hangulat, érzelem és alkalom egységében
- megszilárdulnak a mesehallgatáshoz kapcsolódó szokásaik, figyelmük fenntartásának és ellenőrzésének egyezményes jelzései,
- össze tudják kötni a folytatásos mesék, verses mesék, meseregények szálait
- vannak kedvenc mesehőseik, a velük történetek megjelennek a játékukban (bábozásban, dramatizálásban, szerepjátékban)
- beszélgetnek az elhangzottakról, megjegyzik az érdekes mese és szófordulatokat, furcsa, vagy szép hangzású neveket, s ez beépül aktív szókincsükbe
- kialakul a képességük a belső képteremtésre
- vigyáznak a könyvre.

5.3.1.2 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A zenei nevelés az óvodai élet mindennapjait áthatja, színesebbé teszi életünket, formálja mindannyiunk (gyermek, felnőtt) személyiségét.

Fontosnak tartjuk a zenei műveltség megalapozását, az ízlés formálását, a magyar népi játékok megismertetését, és megszerettetését.

Célunk:

- A zene iránti érdeklődés felkeltése, befogadására való képesség megalapozása.
- A közös éneklés, a közös játék örömeinek megéreztetése, ami fejleszti a gyermekek zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.
- A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, amely megalapozhatja zenei anyanyelvüket.

- A szülőföld értékeinek átörökítése énekes népszokások, népi mondókák, dalos játékok valamint a népzene megismertetése, megszerettetése által.
- Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások segítségével a gyermek zenei képességeinek és zenei kreativitásának alakítása, a gyerek érzelmi, esztétikai világának gazdagítása.

Feladatunk

- igényes zenei kultúrát képviselő dalok, dalos játékok, mondókák kiválogatása, összeállítása az életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelően
- a nemzeti és etnikai kisebbségek és a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeit is figyelembe vevő dal- és zenei anyag választás
- kellemes légkör biztosítása az énekes, táncos játékokhoz, sok zenei élményt nyújtása
- a zenei képességek, készségek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) alakítása, fejlesztése
- a gyermek zenei kreativitásának és alkotókészségének a fejlesztése
- a gyermeki tehetség kibontakoztatása sokféle hangszer megismertetésével és használatával
- a gyermek zene, éneklés iránti érdeklődésének felkeltése
- a zene befogadására való képességek megalapozása
- különböző, változatos módszerekkel és eszközökkel a gyermek ritmusérzékének fejlesztése
- a magyar népi kultúra kincseinek, a népszokások egyes elemeinek, az ünnepeinkhez kapcsolódó zenék, dalok megismertetése
- a gyermek tér és formaérzékének fejlesztése a játékok során alkalmazott különböző térformák gyakorlásával.

Valljuk, hogy a zenei nevelés formálja a gyerekek izlését, fogékonytá teszi őket a művészi, a szép befogadására. A rendszeres zenélés, éneklés, közös énekes játékok játszása hozzájárul értelmi fejlődéséhez, kognitív képességeinek alakulásához. Egyetértünk Kodály Zoltán állításával, miszerint a zenének nemzetnevelő szerepe is van, „Az óvodás korban kell lerakni a nemzeti hovatartozás alapjait. A tudatalatti nemzeti vonások legjobb megalapozója a néphagyomány, elsősorban a játék- és gyermekdalaival.”

Az ének, zene, énekes játék tartalma

Az ének, zene, énekes játékok anyagának megválasztását az éppen aktuális projekt témaköre határozza meg. A választás alapja Forrai Katalin: Ének zene az óvodában, és Gryllus Vilmos dalos füzetei. Mivel minden kisgyermek nem csak életkoronként, hanem egyénileg is más-más zenei képességekkel rendelkezik, ezért ezen a nevelési területen is elengedhetetlen az egyéni fejlesztés.

	2,5-4 évesek	4-5 évesek	5-7 évesek
Mondóka	5-7	4-6	4-6
	2-4 motívummal	4-6 motívummal	6-12 motívummal
Dal	10-14 játékdal	12-15 játékdal	16-20 játékdal
	4-6 motívummal	6-8 motívummal	6-8 motívummal
	8-12 ütem	12-16 ütem	12-18 ütem
	2/4 belül egyszerű negyed és páros nyolcad ritmusok váltakoznak	A 2/4 ütemű dalokban a negyed és a páros nyolcad mellett a negyed szünet és a szinkópa is előfordulhat.	A 2/4 dalokban a negyed, páros nyolcad, negyed szünet, szinkópa mellett a mondókák ritmusigénye szerint a

			tizenhatod is szerepelhet. Moll jellegű hexacord dallamok is szerepelhetnek a dalanyagban.
hangkészlet szerint	sz - m = 3 vagy 4 dal l - sz - m = 3 vagy 4 dal m - r - d = 2 vagy 3 dal sz - m - r - d = 2 dal d - l - sz = 1 dal	sz-m = 2 vagy 3 dal l-sz-m = 2 vagy 3 dal m-r-d = 2 vagy 3 dal sz-m-d = 2 vagy 3 dal sz-m-r-d = 2 vagy 3 dal d-l-sz = 1 vagy 2 dal m-r-d-l = 1 dal	sz - m = 2 dal l - sz - m /fá/ = 2 dal sz - m - d /lá/ = 1 vagy 2 dal m - r - d = 1 vagy 2 dal sz - m - r - d /lá/ = 2 v. 4 dal l - sz - m - r - d = 6 v. 8 dal m r - d - l /ti/ = 2 dal m - r - d - l - sz = 2 v. 3 dal r - d - l - sz = 2 dal
játékformák	A játékok elsősorban kétszemélyes / felnőtt - gyermek / jellegűek, ill. egyszerű, utánzó mozgással kísért, megszemélyesítő szerepjátékok	A dalokhoz kapcsolódó változatos játékformák főként csoportos jellegűek: körjáték, szerepcserélő, sorgyarapító, párválasztó játékok	A dalokhoz tartozó játékok változatos formáinak megismerése: új térformák, sor- és ügyességi játékok, esztétikus mozgást igénylő párjátékok, bonyolultabb mozgást, szervezést igénylő játékok
Műdal	-	3-4 műdal	5-6 műdal
Hallásfejlesztés	Az óvónő segítségével egyszerre, csoportosan, körülbelül azonos magasságban énekeljenek	Óvónő indításával tisztán együtt, önállóan, gyermeksegítséggel, jó szövegkiejtéssel énekeljenek	Csoportosan és egyénileg, önálló indítással, tisztán, helyes kezdő magasságban és tempóval énekeljenek
<u>Magas, mély reláció:</u>	oktáv távolságot térben mutassák, kezdőhang magasságát átveszik	oktáv és kvint távolságot térben mutatják, dal kezdőhangjának váltását átveszik, ismert, egyszerű dallamokat térben mutatják	térben mutatják az ismert dallamokat / lassú tempóban / motívumok dallamvonalát mutatják
<u>Halk - hangos különbségek:</u>	felismerése beszéden, éneken, zörejen	felismerik a különbséget és énekelnek, beszélnek, tapsolnak halkán és hangosan.	a halk és hangos, gyors és lassú fogalom párok megismerése és együtt gyakorlása
<u>Hangszínek megfigyelése:</u>	2 -3 élesen eltérő zörej, emberi hang, ütős hangszerek hangszínét megkülönböztetik	finomabb zörejek és egymás hangjának felismerése, a természet, környezet zörejeinek megismerése	sokféle zörej és zenei hang, egymás hangjának felismerése, kis eltéréssel zaj iránya, távolsága, közeledés, távolodás
<u>Dallamfelismerés, zenei emlékezet</u>	-	jól ismert dalokat szöveg nélkül felismerik dúdolásról vagy hangszerről	dallamfelismerés kezdő motívumról vagy belső motívumról

<u>fejlesztése:</u>			
<u>Dallambújta- tás, belső hallás fej- lesztése:</u>	-	motívumok váltva (belső hallással) halkán és hangosan	dallambújtatás, rövidebb és hosszabb egységekkel, belső éneklésnél is folyamatos tempóban
<u>Motívum visszhang:</u>	-	egyszerű dallamfordulato- kat visszaénekelnek	motívum visszaéneklés kitalált szöveggel, csoportosan és egyenként folyamatosan
<u>Zenehallga- tás:</u>	az óvónő énekét érdek- lődve hallgassák	néhány percig tudnak fi- gyelni az éneklésre, hang- szerjátékra, igénylik a dal újrhallgatását	hosszabb énekelt vagy előa- dott dal figyelmes hallgatá- sa, érdeklődő élvezete
<u>Ritmusérzék fejlesztés. Egyenletes lüktetés:</u>	játékos mozdulatokkal az egyenletes lüktetést érik, kifejezik	egyenletes lüktetés járás- sal, tapssal	egyenletes lüktetés és ritmus különbsége, összekapcsolá- sa
<u>Tempó kü- lönbségek:</u>	gyors - lassú: egyszerű mozgással követik az óvónővel, kis csoport- ban, együtt	gyors és lassú beszéd, ének, mozgás: tempótartás képessége	gyors és lassú különbsége gyakorlatban, önálló irányí- tással is, tempótartás óvónő nélkül
<u>Ritmus:</u>	-	dalok, mondókák ritmusá- nak kiemelése	dobritmusok különbsége, kapcsolata, dobritmusok kiemelése, dallamfelismerés ritmusról
<u>Ütőhangsze- rek:</u>	egyszerű ritmushang- szerek használata	dob és cintányér, három- szög használata, maguk készítette " hangszerek" használata	dob, háromszög, cintányér egyéni, változatos használata a dalokhoz alkalmazkod- va
Zenei alkotó- kedv fej- lesztése	spontán zenei alkotó- kedv fölébresztése éne- kes beszéddel, mondó- kákkal, dalokkal	dallam fordulatok kitalálá- sa / név, köszönés / motí- vumokkal	zenei kérdés - felelet kitalá- lása, mondókára dallamkita- lálás, saját szöveg, mese éneklése

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- örömmel énekelnek, csoportosan és egyénileg, önálló indítással életkoruknak megfelelően tisztán
- képesek az egyenletes lüktetés és ritmus együttes gyakorlására
- ismerik és megkülönböztetik a „tá” és „ti-ti” ritmusokat, tisztában vannak a szünet, mint zenei egység jelentésével
- megkülönböztetnek halk-hangos, magas-mély, gyors-lassú fogalompárokat énekes gyakorlatban is
- képesek dallamfelismerésre kezdő vagy belső motívumról
- ismernek néhány ütőhangszert, azokat önállóan és változatosan használják az egyenletes lüktetés és ritmus kifejezésére, valamint az éneklés kíséretére is
- egyszerű, játékos mozgásokkal kísért körjátékokat, gyermekjátékokat egyöntetűen, esztétikusan játszanak.
- jól ismerik a különböző mozgásformák, térformák kialakítását (kör, csigavonal, hullám-vonal, páros kör, mindenki párban, csillagforma, szűkülő és táguló kör, kaputartás, bújás)

- megfigyelnek és megkülönböztetnek finomabb hangszíneket a természetben, a környezetben hallható zörejekben, beszéd és énekhangokban, valamint hangszeren játszott zenében.

5.3.1.3 Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Az érzelmi kommunikálást, a gyermekek érzelmeinek, gondolatainak kifejezését a művészetek eszközeivel alakítjuk ki és fejlesztjük. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

Célunk

- A gyermekek a családban és a közösségben szerzett élményeik hatására, belső fantázia-világuk, érzelmeik segítségével, egyéni szabad önkifejezésre váljanak képessé.
- Esztétikai érzékenységük, a szép iránti fogékonyságuk alakítása.
- A helyes ceruzafogás elsajátíttatása.

Feladatunk

- a gyermekek megismertetése az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, mintázás és kézi munka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival
- lehetőség teremtése a különböző technikák, változatos módon történő alkalmazásához, a megfelelő készségszint kialakításáig történő gyakorolásához, optimális körülmények megteremtése a gyermekek ábrázoló tevékenységének elősegítésére: elegendő hely és idő, az eszközök hozzáférhető helyen történő elhelyezése (elegendő mennyiségben, megfelelő minőségben)
- a gyerekek hozzásegítése a tevékenység funkciórövidítéséhez, türelmes kivárása, míg e tevékenykedés során felébred a „valamit létrehozás” vágya, a gyermekek eljutnak az alkotó tevékenység örömeig
- a gyermek differenciált segítése a saját szintjéhez képest történő fejlődésben
- a gyermekek önálló önkifejezésének segítése egész nap folyamán
- a gyermek érzékelésének, észlelésének és képzeletének, sík és térbeli tájékozódó képesség kialakulásának, fejlődésének segítése
- vizuális tapasztalatok nyújtása,
- képi, kommunikációs nyelv kialakulásának elősegítése,
- lehetőség biztosítása a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

A vizuális nevelés területén az intuícóra, a véletlenszerű felfedezésre, az alkotó kedv felkeltésére helyezük a hangsúlyt. Meghatározó az óvodapedagógus kreatív személyisége „alkotó fantáziája”. A feladat elsősorban az, hogy biztosítsuk a zavartalan és sokrétű tevékenykedés külső feltételeit. A gyermekek számára megszokott és elérhető helyen mindig rendelkezésre áll sokféle anyag és eszköz, amivel a fantáziájuknak megfelelően dolgozhatnak, alkothatnak. Minden csoportszobában egy kis sarkot vagy szekrényt biztosítunk, ahol a barkácsoláshoz szükséges választékos eszközöket, felszereléseket, anyagokat tároljuk. (kincsesláda)

A tevékenységek megszervezéséhez kitűnő pedagógiai alapot adnak az évszakok változásai, a természet szépségei, a gyermek által megérthető világ tárgyai, eseményei. Óvodánk előnyös környezeti adottságait kihasználjuk (udvar, Duna-part, Margit-sziget ...).

Ugyancsak kitűnően hasznosíthatók a vizuális tevékenységek során az ünnepek (Advent, karácsony, farsang ...), melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez és megmozgatják a fantáziájukat. Ahhoz, hogy kibontakozhasson a gyermekek alkotókedve, biztosítani kell részükre a szabad tevékenykedés, önkifejezés feltételeit. Legfontosabb, hogy minden gyermek egyéni képességeihez mérten eljusson az alkotás örömehez.

A tevékenység differenciált szervezeti formái

A tehetséges és az ábrázolásban fejlesztésre szoruló gyermekeknek játékidőben az egyéni bánásmód elvét alkalmazva illetve foglalkozások során a mikro-csoportos foglalkozási formát felhasználva nyújtunk segítséget képességeik fejlődéséhez.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- kialakul a gyermekekben egy sajátos képi kommunikációs nyelv
- bátrak, ötletesek az építésben, a téralakításban
- tevékenyen részt vesznek az őket körülvevő tér, valamint a térbeli makettek rendezésében
- képalakításaikban egyéni módon jelezni tudják az elemi térviszonylatokat. Élményeik, elképzeléseik, képzeik megjelenítésében többnyire biztonsággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit
- szín- és formaábrázolásuk változatos
- emberábrázolásaikban megjelennek a részformák, próbálkoznak a legegyszerűbb mozgások jelzésével is
- tudnak formákat mintázni emlékezéseik alapján és megfigyeléseik felhasználásával
- önállóan tudják alkalmazni a megismert technikákat, önállóan díszítenek tárgyakat, elképzeléseik megvalósításában kreatívan alkalmaznak egyszerre akár több ismert technikát
- kialakul a finom kézmozgás képessége biztos és helyes ceruzafogással
- vonalvezetésük balról jobbra halad
- esztétikai élmény létrehozásával gazdagodik személyiségük
- ismernek 2-3 műalkotást, jellegzetes épületet, hidat.

5.3.2 Mozgás

A mozgás és az edzés felerősíti és kiegészíti a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatását és hozzájárul a harmonikus, összerendezett, fegyelmezett nagy és kismozgások kialakulásához.

A tornának, játékos mozgásoknak, az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján-az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve-minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani.

A gyermeknek joga és egyben alapvető szüksége is, hogy mindennap kedvére mozoghasson. Ezért elsődleges feladatunk ennek a jognak érvényt szerezni, valamint ezt az igényt kielégíteni. Ennek érdekében minden egyes óvodai napra spontán vagy irányított mozgásfoglalkozásokat szervezünk. A mozgásfoglalkozások alapja a játék. A tervezés során felelősségünk a nevelési célnak megfelelő játékok sorrendjének összeállítása, valamint a tervezett játékok irányítása közben a gyermekek aktuális fizikai, erőnléti állapotának figyelembe vétele, a terhelés és pihenés megfelelő arányának megválasztása.

Szabad, spontán mozgás:

A mozgást nem kell megszerettetni a gyerekekkel, mert állandó belső késztetést éreznek, örömmel és természetes módon gyakorolják.

Az óvoda udvara lehetőséget nyújt a mozgásformák gyakorlására, mozgásos játékokra, miáltal a gyerekek természetes mozgásigénye sokrétűen kielégül. A gyermekek különböző terepeken gyakorolhatják a különböző fogó játékokat, mászásokat, gurulásokat, bújócskát, stb.

A csoportszobákban fontos szempont, hogy elegendő teret, rögzített és/vagy mobilizálható, eszközt biztosítsunk a mozgásos játékokhoz. Így a gyermekek váltakozva használhatják azokat a torna és egyéb eszközöket, amelyek testedzésüket, mozgásfejlődésüket is szolgálják.

A jó levegő, napfény, víz segítik a gyermekek edzését. Késő ősszel és télen az udvar mozgáslehetősége időnként kevésnek bizonyul. Sétákkal, közeli játszóterek látogatásával a levegőzés és mozgás adta lehetőségeket szükséges kiegészíteni.

Nyáron fontos gondoskodni a nap, a lég- és vízfürdőzésről. Módszere, szervezése a nevelőtestület által kidolgozott, a helyi körülményeket figyelembe vevő nyári terv alapján történik.

Szervezett mozgás

A sokoldalú képességfejlesztés révén szorosan kapcsolódik más nevelési területekhez.

a) mindennapos testnevelés,

25-30 percben (az életkori, egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve) sok játék, pergő ritmusú, frissítő mozgás jellemzi. Szervezése lehetőség szerint a szabad levegőn javasolt, hogy kedvező élettani hatását elérje.

A mindennapos testnevelés változatossá tételét gyermekjoga gyakorlatokkal és a mozgáskotta eszköz használatával biztosítjuk.

b) testnevelés foglalkozás

a természetes emberi alapmozgások, mint pl.: járás, futás, ugrás, dobás, mászás, kúszás, gurulások, egyensúlyozások, mozgásos játékok alkotják.

Célunk

- A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, mozgási igényük kielégítése.
- Rendszeres mozgással az egészséges életvitel megalapozása.
- A gyermeki személyiség sokoldalú, harmonikus fejlesztése a gyermek testi- és mozgásfejlesztésén keresztül.
- A természetes mozgásfajták gyakoroltatásával alakuljanak ki azok a feltételes reflexek, melyek a gyerekek összerendezett és gazdaságos mozgását létrehozzák.
- Téri tájékozódás, oldaliság kialakítása.

Feladatunk

- a mozgás beépítése természetes módon a gyermek tevékenységébe
- mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítása
- a baleset elkerülése érdekében a mozgástevékenység szabályainak kialakítása gyermekekkel közösen, majd fokozott betarttatása
- mozgásos tevékenység lehetőségének biztosítása a csoportszobában és az udvaron
- a gyermekek természetes mozgásának: a járás, a futás, támasz, függés, egyensúlyozás, ugrás, dobás; a ritmusérzék, motorikus képességek differenciált fejlesztése, az alapmozgások koordinációjának elősegítése
- a gyermekek testi képességeinek: erő, gyorsaság, ügyesség, állóképesség fejlesztése
- gimnasztika, néhány talajtorna elem, labdagyakorlatok, testnevelési játékok megismertetése a gyerekekkel
- a testnevelés foglalkozások anyagába testalkati deformitások megelőzésére speciális gyakorlatok beiktatása
- prevenciós feladatok megvalósítása: nagymozgás-fejlesztés, egyensúlyérzék-fejlesztés, szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztése, testséma-fejlesztés, térpercepció-fejlesztés, finommotorika-fejlesztés, keresztcsatornák fejlesztése

- odafigyelés a gyermekek optimális terhelésére, a gyerekek egyéni szükségleteire és képességeire
- sikerélmény nyújtása, amely a gyermekeket aktív részvételre ösztönzi
- az egészséges versenyszellem alakítása, formálása
- a helyzetfelismerés, döntés, alkalmazkodó képesség segítése, a személyiség akarati tényezőinek alakítása.

Kiemelt fejlesztési feladatok

Mozgásfejlesztés

A rendszeres mozgás kedvezően befolyásolja az egész szervezet növekedését, hozzájárul a légző- és keringési rendszer teljesítőképességének, a csont- és izomrendszer teherbíró képességének növeléséhez. Fejleszti testi képességeiket, az ügyesség sokféle formáját, a testi erőt, gyorsaságot, és állóképességet. Az örömmel végzett gyakorlatok és játékok elősegítik a gyermekek helyes testtartásának, összerendezett, harmonikus mozgásának kialakulását, és megkedvelik a szabad levegőn történő testmozgást. Ahhoz, hogy a gyermekek jól érezzék magukat a rendszeresen, naponta végzett, sokirányú mozgásban szerzett pozitív élményeiket kell megerősíteni. A gyermekek fejlesztésénél figyelembe kell venni az egyéni adottságukat, szükségletüket, képességeiket. Mindezt a fokozatosság elvének szem előtt tartásával kell megvalósítani.

Testséma fejlesztés

A testséma fejlesztés csak akkor lehet eredményes, ha előtte kialakítjuk a gyerekek megfelelő testképét és testfogalmát. Ismernie kell saját testét, testrészeit, azok nevét és funkcióit. Ennek jó eszköze a csoportszobában elhelyezett nagyméretű tükör, illetve a gyermekmosdókban található kisebb tükrök. A testséma fejlesztés során olyan mozgásos játékok végzésére motiváljuk a gyerekeket, amelyben a saját testét, testének helyzetét viszonyíthatja a környezetéhez. Ennek során közvetlenül megtapasztalhatja a térbeli viszonyokat, irányokat, helyzeteket.

Percepciófejlesztés

Alapvető feladatunk a vizuális, taktilis, auditív, kinesztetikus és verbális percepciók fejlesztése, mivel az olvasás, írás elsajátítása e nélkül nem lehetséges. A mozgásos tevékenységek által kiemelten alakítható a szem-kéz koordinációja, az alak-forma azonosságának és különbözőségének megtapasztalása, az alak és háttér megkülönböztetése, és a térbeli viszonyok érzékeltetése, a térlátás fejlesztése.

Szervezett mozgás foglalkozást minden nap az udvari játék előtt, lehetőség szerint a szabad levegőn (időjárástól függően) ill. a tornatérben, csoportszobában tartunk. A mozgásanyag választásánál figyelembe vesszük az évszak adta lehetőségeket is. Ősszel és tavasszal elsődlegesen a fejlesztéshez nagy teret igénylő képességek (pl. az állóképesség, gyorsaság stb.), télen a viszonylag kis helyen is fejleszthető képességek (pl. egyensúlyérzék, kinesztetikus, differenciáló képesség stb.) kerülnek előtérbe.

A szervezett mozgásfoglalkozások ideje 25-35 perc. Ajánlott két részben (létszám, anyag függvényében) megszervezni a foglalkozásokat ill. az iskolai tornaterem kihasználása.

A mozgásfejlesztés tartalma

Kondicionális képességek

- Erő: gyorsaság, test általános ereje
- Állóképesség: alap állóképesség
- Mozgás-gyorsaság, reakció-gyorsaság

Koordinációs képességek:

- Téri tájékozódási képesség
- Kéz finom koordinációja
- Reakció képesség
- Egyensúlyérzék
- Ritmuskészség

Mozgékonyság, hajlékonyág

- Az ízületekben közepes és élénk tempójú nyújtó hatású gyakorlatok

A mozgásfoglalkozások tartalma terhelhetőség szerint

	2.5-4 éves kor	4-5 éves kor	5-7 éves kor
Játékok			
	Futó és fogójátékok	Futó, fogójátékok, kidobós, sorverseny	Futó, fogó és labda játékok, váltóversenyek
Gimnasztika			
	Végezzenek szabadgyakorlatokat, kézi szerrel is pl. babzsák, karika, kendő, füles-labda, körkötél	A gyakorlatok azonosak, a fejlődés a gyakorlatok nehézségi fokában és a végrehajtás minőségében van. Az óvónő a gyermekektől itt már összerendezettebb mozgást, pontosabb végrehajtást igényeljen. <u>Bővül:</u> társas gyakorlatokkal és kézi szerekkel pl. labda, bodyroll,	A gyakorlatok végrehajtása során érvényesül a feladatmegértés, az oldaliság, térbeli irányok helyes leképzése, önfejelem. További kézi szerekkel bővül, pl. szalag, tüsi- labda, súlyzó, bot, hullahopp karika
kartartások	mély, mellső, magas, oldalsó középtartás, csípőre, vállra tartás	mély, mellső, magas, oldalsó középtartás, csípőre, vállra tartás	mély, mellső, magas, oldalsó középtartás, csípőre, vállra tartás
testhelyzetek	alap- és terpeszállás, térdemelés, nyújtott- és terpeszülés, hason- és hanyattfekvés, guggoló- és térdelő támasz, csípőben és térdben hajlított mellső és hátsó fekvőtámasz	sarokállás, térdemelés lefeszített lábfejvel, törökülés, zsugor sarokülés, mellső és hátsó fekvőtámasz,	Lebegő ülés, Oldalsó fekvőtámasz
karmozgások	Emelés, leengedés, lendítés, lengetés, lebegte-	Emelés, leengedés, lendítés, lengetés,	Emelés, leengedés, lendítés, lengetés,

	tés, hajlítás, nyújtás, lökés, húzás, körzés, ujjak nyitása, zárása, mozgatása, csukló hajlítása, nyújtása.	lebegtetés, hajlítás, nyújtás, lökés, húzás, körzés, ujjak nyitása, zárása, mozgatása, csukló hajlítása, nyújtása.	lebegtetés, hajlítás, nyújtás, lökés, húzás, körzés, ujjak nyitása, zárása, mozgatása, csukló hajlítása, nyújtása.
törzsmozgások	emelés, leengedés, hajlítás előre, oldalra, fordítás	egyensúlyérzék fejlesztő gyakorlatok, Kézállás előkészítés gyakorlata: guggolásból csípőemeléssel láblendítések hátra, fellendülés kézállásba segítségével	emelések, leengedések, törzskörzések, hajlítás előre és hátra, oldalra, eszközzel
lábmozgások	térd- és lábemelés, szökdelés páros lábon, rugózás	szökdelés egy lábon	Galoppszökdelés, szökdelés váltott lábbal, akadályon át
járás	természetes járás egyenesen és különböző irányokba, körben, tárgyak, személyek megkerülésével, kézfogással ill. anélkül. Speciális járás lábujjon, sarkon, térdelemeléssel. Ütemérzék fejlesztő járás tapssal, dobbantással.	hullámvonalban, átlóban / természetes járás /, oldalt, hátra, 180 fokos fordulattal, rövidebb és hosszabb lépéssel váltakozva.	hullámvonalban, átlóban / természetes járás /, oldalt, hátra, 180 fokos fordulattal, rövidebb és hosszabb lépéssel váltakozva.
Tornagyakorlatok			
természetes támaszgyakorlatok	Kúszás: talajon, padon, kiegészítő torna készleten, zsámoly, asztal, szék fel használásával Csúszás: talajon, padon, ülve, eszközzel vagy anélkül, hason fekvésben Mászás: át, le, fel, talajon, padon, bordásfalon stb.	Összekapcsolásuk irányváltoztatással hátrafelé, oldalirányba, egymástól kb. 20 cm-re lévő padon. Csúszás hanyattfekvésben rézsútos padon, pókjárás talajon. Mászás rézsútos létrán,	Csúszás Mászás - oldalirányban talajon, szerekben, fel-le, rézsútos helyzetekben is. Pók és rákjárás eszközzel, rézsútos padon is. Kúszás, csúszás, mászás összekapcsolása.
egyensúlyozó járásgyakorlatok	talajon 5-10 cm széles vonalak között kúszva mászva, járással, emelt felületen is.	Vízszintes és rézsútos padon járás előre és hátra. Padmagasságú vízszintes létra fokain átlépéssel.	Egyensúlyozó járás hátra, oldalirányban is.
gurulás	Gurulás a test hossz tengelye körül, magasba nyújtott karral, kézkulcsolással, kézben tartott eszközzel.	Gurulás a test hossz tengelye körül: Magas tartásba emelt karral, eszközzel a kézben Gurulás boka között	Gurulás a test hossz tengelye körül kézben és boka között eszközzel, hossz tengely körüli gurulás párosával is

		eszközzel Guruló átfordulás előre: guggoló támaszból hajlított ülésbe, hajlított terpeszállásból érkezés nyújtott, majd zsugorülésbe, ill. guggoló támaszba és hajlított álláson át állásba	Guruló átfordulás hátra, előre, ikerbukfenc
függés	Másszanak fel - le két különböző szeren vízszintes és függőleges irányban /pl. padon, bordásfalon /.	Függőállásban fogással, nyújtott vagy hajlított karú magas tartásban, haladás oldalra Függésben lábmozgások	Függések felfelé – lefelé - oldalirányba
ugrás	Előkészítő ugrások: szökdeljenek páros lábon helyben és haladásal, egy-két akadályon át Helyből távol- és magasugrás - nyusziugrás	Mélyugrás: Padról, zsámolyról vagy urgó szekrényről, nyuszi ugrás a padon továbbhaladással játékos, felfelé történő ugrás Zsugorkanyarulati átugrás előkészítő gyakorlat padon tovább haladással	Mélyugrás. Játékos felfelé történő ugrás Zsugorkanyarulati átugrás előkészítő gyakorlat Nyuszi ugrás leterpesztéssel padon
Atlétikai gyakorlatok			
futás	természetes módon kötetlenül, egyenes és különböző irányokba, irányváltoztatással, lassítással, gyorsítással. Különféle testhelyzetekből történő indulásból fussanak egy-két akadályon át. Fussanak versenyt 10-15 m távon. / év végén /	Közepes iramú járás Begyorsuló járás Futás tempóváltással Gyorsfutás állórajtból	Futás tempóváltással, magas térd-és sarokemeléssel, hátrafelé, versenyszerűen Gyors futás állórajtból
ugrás	Helyből távol- és magasugrás Az ugrásokat követi az átlépés, átfutás, majd átugrás helyből páros lábra. Majd az átlépés - átfutás összekapcsolása	Helyből távolugrás Távolugrás rövidebb nekifutással Magasugrás	Helyből távolugrás Távolugrás nekifutással Magasugrás
dobás	Különféle dobóeszközök megfogása, elengedése, elkapása. Esetleg	Hajítás harántterpeszállásból, Hajítás függőleges, vízszin-	Feldobás és elkapás, Gurítás földön és emelt felületen,

	célba dobás egykezes felső dobással, vízszintes és függőleges cél-tárgyra.	tes célba, Kétkezes alsódobás, Felsődobás, Labda pattogatás helyben	Foci, kosárlabdázás 2 csapatban, egyszerű szabályokkal
--	--	--	--

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- növekszik a gyermek teljesítőképessége, teherbíró és ellenálló képessége, mozgása összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik
- szereti és igényli a mindennapos mozgást
- mozgása harmonikus, összerendezett
- téri tájékozódása kialakult, irányokat meg tud különböztetni
- magabiztosan alkalmazza a jobb-bal kifejezéseket, ismeri saját testét, testrészeit, képes meg is nevezni és beazonosítani
- fizikai erőnléte, állóképessége életkorának megfelelő
- kialakult a szem-kéz, szem-láb koordinációja
- fejlett az egyensúlyérzéke
- a mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidézésére képes, vizuálismemóriája korának megfelelően fejlett
- ismer legalább egy labdajátékot (foci, kidobós)
- ismeri legalább 2-3 kézi szer használatát (labda, ugrókötel, karika)
- képes alkalmazkodni társaihoz, korának megfelelően fejlett az önuralma, toleráns, együttműködő, segítőkész
- ismeri a csapatjáték szabályait
- egészséges versenyszellemmel képes küzdeni.

5.3.3 A külső világ tevékeny megismerése

Szeretnénk olyanná nevelni óvodásainkat, akik a természeti- emberi-tárgyi környezetükben jól eligazodnak, pozitívan viszonyulnak a természethez, az emberi alkotásokhoz ,megtanulják azok védelmét ,az értékek megőrzését, életkoruknak megfelelő magatartás- és viselkedéskultúrával rendelkeznek.

Célunk:

- Tapasztalatok, ismeretek nyújtása - a természeti-emberi és épített környezet jelenségeiről, a hazai táj, a helyi hagyományok , szokások, a családi és tárgyi kultúra értékeiről- amelyek segítik a gyermekeket az életkoruknak megfelelő biztos eligazodásban, tájékozódásban.
- A természetet szerető, védő emberi értékek alakítása, környezettudatos viselkedés megalapozása. Olyan szabályok, magatartás formák megismertetése, amelyek a természet védelmére, megóvására nevelnek.
- A gyermekek kíváncsiságának felkeltése a körülöttük lévő dolgok, tárgyak, jelenségek mennyiségi alaki, nagyságbeli és téri különbözőségeinek összefüggéseire. A biztos téri tájékozódás elősegítése.

Feladatunk

- a gyermekek személyiségének komplex tevékenységekkel, cselekedtetéssel történő fejlesztése, amelyek képességeikhez, fejlődési ütemükhöz alkalmazkodnak
- igazodás a gyermekek életkori sajátosságaihoz, az egyéni fejlettségi szintjükhöz, eltérő élmény- és ismeretanyagukhoz

- sok élmény, elegendő idő, megfelelő hely és eszköz biztosítása a spontán, és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a környezettudatos életvitel szokásainak alakítására
- a környezetük jelenségeinek, tárgyainak, tulajdonságainak mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyainak felfedeztetése, tapasztalat szereztetés játékos formában
- a valóság objektív bemutatásával a gyermekek segítése abban, hogy meglássák az összefüggéseket, képesek legyenek megfogalmazni is azokat, rávezetésük a helyes ítéletek alkotására
- gazdaságosságra (takarékoságra) és újrahasznosításra törekvés, pozitív mintakövetéssel szemléletük formálása
- tevékenykedtetésük során a gondolkodási műveletek fejlesztése, a logikus gondolkodás megalapozása
- a gyerekek megtanítása arra, hogy a szerzett tapasztalatokat különféle szempontok alapján rendszerezék
- annak a célkitűzésnek az elősegítése, hogy a problémahelyzetekben a gyerekek maguk találják ki a megoldást, próbálkozzanak, kísérletezzenek, éljék át a felfedezés örömet
- a gyermekek önálló vélemény alkotásának elősegítése, döntési képességeik fejlesztése a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában
- óvónői irányítással különböző játékok szervezése, amelyek segítik a gyermekek képességeinek célzott fejlesztését (pl. logikai fejtörők, nyelvi játékok stb.)
- differenciált feladatadással annak az elősegítése, hogy a gyermekek önmaguk lehetőségeihez képest fejlődjenek
- a gyermekek által feltett kérdésekre igényes, értelmi szintjükhöz igazodó válaszadás érdeklődésük és beszédkedvük megőrzése érdekében
- a gyermekek egyéni feladatmegoldásának meghallgatása, a sajátos logika elfogadása
- a kommunikatív és együttműködési képesség fejlesztése.

5.3.3.1 A környezet megismerésére nevelés

A környezet megismerésére nevelés az óvodai nevelés egészében érvényesülő folyamat. Tartalmában és feladataiban konkrét összefüggést mutat a vizuális neveléssel: esztétikai hatása, ábrázolásban való megjelenítése, színek..., a matematikai neveléssel: a környezet tárgyainak, jelenségeinek tulajdonságai, számosságuk, formájuk..., a zenei neveléssel: az állatok hangja, levelek susogása, víz csobogása, szél suttogása, népszokások, zenei hagyományok..., a közösségi neveléssel: az alkalmazkodás, empátia, felelősség érzet... A gyermek a szerzett ismereteit a játékában felhasználja, folyamatosan gyakorolja, munkatevékenységekben alkalmazza.

Az óvodapedagógus feladata, hogy minél több lehetőséget biztosítson a gyerekek számára a több érzékszervvel való tapasztalásra, az élmények több szempontú felidézésére.

Kiemelt feladataink közé soroljuk a környezet tudatos, környezet védelmi nevelést.

Igyekszünk korcsoportnak megfelelően, minél több helyszíni és mikro csoportos foglalkozást szervezni. Előnyben részesítjük az óvoda udvarán adódó lehetőségeket.

Bemutatjuk az azonos környezet, hely (udvar, Margitsziget, Duna-part) változásait évszakonként. Célunk, hogy a gyermekek észrevegyék és élvezzék a növényvilágot, napot, az évszakonként változó színeket, a növények sokszínűségét. Az udvaron lehetőséget biztosítunk különböző élőhelyek megfigyelésére: bogarak (nagyító, mikroszkóp használata), madáretetők kihelyezése, madarak etetése, gondozása, védelme.

Növények védelmére neveljük a gyermekeket (ne tépjék le, ne tapossák el a virágokat, ne törjék le az ágakat,).

Évszakonként ellátogatunk a közeli zöldségeshez vagy a piacra. A vásárolt gyümölcsökből gyümölcs salátát készítünk a gyermekekkel. A zöldségek elfogyasztásakor felhívjuk figyelmüket az ízükre, színükre és azok egészségességére. (vitamin forrás) „Ép testben ép lélek” projekt megvalósítása.

Törekszünk arra, hogy a gyermek természethez való kapcsolatában pozitív érzelmi viszony alakuljon ki, a természet szépségei, értékei, problémái iránt fogékony és nyitott személyiséggé váljon. Megfigyelgetjük az erdő,mező jellegzetes élővilágát, meghallgatjuk az erdő hangjait, madár csicsérgést..., megbeszéljük a helyes viselkedés szabályait: ne tapossák el és ne ijesszék meg a kisebb élőlényeket, tűz gyújtás veszélye, szemetelés, állatok etetése....

Az állatok védelmére és szeretetére neveljük a gyermekeket, csoportok minden évben megszervezik a margitszigeti kisállatkert és a fővárosi állatkert látogatását, ahol a gyermekek zoo csemegével etetik az állatokat és az állat simogatót is meglátogatják. Néhány csoportunkban akváriumot helyeztünk el. Itt a gyermekek napi szinten részt vesznek az állatok gondozásában, életmódjuk megfigyelésében.

Minden csoportban szelektíven gyűjtjük a hulladékot. A nagyobbak egy séta alkalmával el is viszik, az arra kijelölt helyre.???? Papír, ill. műanyag-kupak gyűjtő versenyben veszünk részt. A leselejtezett, feleslegessé vált irodai papírokat, egyéb papír hulladékot különböző tevékenységek során felhasználjuk, újrahasznosítjuk.

Felhívjuk a gyermekek figyelmét a víz és energia takarékoság fontosságára, ezért már kis csoportos kortól arra neveljük őket, hogy a mosdóban a vízcsapot zárják el maguk után, a lámpák ne égjenek ha nincs rá szükség... „Víz-víz, tiszta víz projekt” megvalósítása.

Nagycsoportban ill. érdeklődésüknek megfelelően beszélgetéseket kezdeményezünk az univerzumról benne a csillagokról, bolygókról, földről (környezet szennyezésről, annak veszélyeiről, az emberre gyakorolt hatásáról...). Látogatást szervezünk a planetáriumba, csillagvizsgálóba.

Arra neveljük a gyermekeinket, hogy környezetük tárgyait becsüljék meg, ismerkedjenek a régmúlt használati tárgyaival is. Lehetőséget biztosítunk arra, hogy azokat megnézzék, megtapintsák, esetleg célzott használatbavételük során tapasztalatokat szerezzenek..

A helyszíni foglalkozások megtervezésekor szem előtt tartjuk, hogy olyan tartalmakat is megismerhessenek a gyermekeink, amelyek nincsenek jelen az óvoda hétköznapijaiban, de a hagyományok ismerete és ápolása szempontjából fontos, hogy megőrizzük azokat az emlékeztünkben. (Magyar Mezőgazdasági Múzeum, Szabadtéri Néprajzi múzeum kiállításai stb.)

Projektjeik részeként a gyerekek ismerkedhetnek népi hangszerekkel, a táncmuzika örömeinek megélése mellett gazdagodhat mozgáskultúrájuk, közösségi kapcsolataik. A néphagyományok ápolása a régmúlt szokásainak felelevenítésével történik, a hagyományos szüreti tevékenységek ,szokások gyakorlásával, a Márton napi felvonulással, a közös adventi készülődéssel, Luca-napi búzaültetéssel, húsvéti locsolkodás szokásának az ápolásával válik a gyerekek számára megtapasztalhatóvá.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- a gyermekek tudják személyi adataikat, szüleik nevét, foglalkozását, testvéreik nevét, életkorát
- ismerik a család életét, a családtagok otthoni munkáját
- ismerik a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magtartási formák és szokások amelyek a környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek
- gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában, elsajátították az alapvető viselkedési szabályokat
- tudják csoportosítani az ismert közlekedési eszközöket
- ismerik a környezetükben lévő intézményeket (tűzoltóság, rendőrség, orvosi rendelő iskola, könyvtár, művelődési ház, zöldségüzlet, élelmiszer üzlet, piac stb.), tisztában vannak az itt dolgozó emberek munkájával
- felismerik és megnevezik a környezetükben észlelhető színeket, azok árnyalatait, fel tudják emlékeztetből is idézni azokat
- ismerik a természet változásait, felismerik az időjárás és az öltözködés közötti összefüggéseket

- ismerik az évszakok jellegzetességeit
- tudják a napok nevét, sorrendjét, ismerik a napszakokat
- tudnak különbséget tenni az élő és élettelen természet jelenségei, elemei között
- az általuk ismert állatokat életmódjuk, külső jeleik, lakóhelyük alapján tudják csoportosítani, ismerik a környezetükben élő állatokat és növényeket, azok gondozását és védelmét
- ismerik az emberi test felépítését, a testrészek nevét, funkcióját, törekednek testük tisztában tartására
- ismerik az orvos gyógyító munkáját
- kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.

5.3.3.2 A matematikai nevelés

Az alapképességek elsajátítása fontos feladat, mely a mindennapi élethez való igazodáshoz, a tevékenység eredményességéhez, az állandó kooperációhoz és kommunikációhoz szükséges.

Az óvodapedagógus feladatai : Differenciált tevékenységi formák alkalmazásával

- Elősegíti a matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakozását.
- Megalapozza a matematikai beállítódást és szemléletet.
- Segít eligazodni a gyakorlati életben.
- Olyan játékeszközök és tevékenységek biztosítása, melyek elősegítik és fejlesztik a gyermek matematikai gondolkodását.

Feldolgozásra javasolt témák:

- Minőségi eltérések megfigyelése (nagyobb, hosszabb, magasabb, szélesebb, sok - kevés, több - kevesebb, ugyanannyi, eggyel több 5-nél, 6-nál).
- Minőségi eltérések megállapítása (párosítás, csoportosítás, számlálás, bontás).
- Tő és sorszámnevek kb. 15-ig.
- Testek körberajzolása, felismerése, színezése (síkformák, kör, háromszög, négyszög, gömb, kocka).
- Azonosság, egyenlőség megfigyelése (színezés, tépés, vágás, festékfolt,).
- Becslések, mérések. (felület, térfogat).
- Vonalak megfigyeltetése (egyenes, ferde, görbe, zárt, nyitott, áthúzás, beszínezés)
- Térben és síkban való tájékozódás. (irányok, szimmetria, labirintus, sorozatok)

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- gondolataikat kifejezik tevékenységeikkel, és szóban is
- képesek csoportosan, párokban, egyénileg feladatmegoldásokra, együttműködésre
- képesek mennyiségek összehasonlítására különböző szempontok szerint
- képesek megfelelő szöveget alkotni mennyiségi viszonyokat ábrázoló képekről
- azonosítani tudnak síkbeli és térbeli alakzatokat, formákat
- képesek minta utáni másolásra
- tudnak tájékozódni a térben, ismerik a téri viszonyokat
- saját magukat képesek a térben elhelyezni, más irányhoz, tárgyhoz viszonyítani
- tudnak tájékozódni a síkban
- felismernek mennyiségi, alak, nagyságbeli, téri viszonyokat
- a cselekvő szemléletes és képi gondolkodás mellett kialakul az elemi fogalmi gondolkodásuk.

6. Integráció

Elutasítjuk a hátrányos megkülönböztetést bármilyen okból, így különösen a gyermek vagy hozzátartozói bőrszíne neme, vallása, nemzeti, etnikai hovatartozása, politikai vagy más véleménye, nemzetiségi, etnikai vagy társadalmi származása, vagyoni és jövedelmi helyzete, kora, cselekvőképességének hiánya vagy korlátozottsága, születési vagy egyéb helyzete miatt. Társadalmi beilleszkedését segítjük a kiemelkedő tehetségestől a gyenge adottságúig, tekintet nélkül egyesek akadályozottságára, s az esetleg tapasztalható nagyon eltérő képességeire.

Természetesnek vesszük és értékékként kezeljük a különböző, sokszínű kulturális hátteret, gondolkodásmódot, másságot.

Célunk

A harmonikus, nyugodt, biztonságot adó óvodai környezetben természetessé váljon a gyerekek között személyiségük különbözősége.

Feladatunk

inkluzív szemlélettel a különbözőséget elfogadó viselkedés és magatartás alakítása a gyermekközösségekben, ezen belül különösen a tolerancia, türelem, megértés, figyelmesség, segítőkészség, empátiás készségek alakítása.

6.1 Részképesség-zavarok

Minden gyermek más, alapvető joga, hogy sajátos szükségleteinek, állapotának megfelelően segítséget kapjon képességei, készségei kibontakoztatásához. Különbözőségük miatt hasonlóan társaikhoz az egyéni bánásmódot alkalmazzuk, a részfunkciók fejlesztésén túl az általános személyiségfejlesztést tekintjük feladatunknak.

A részképesség-zavarok alapvetően nehezítik az iskolai tanulás során az olvasás, írás, matematika elsajátítását, ezért az óvodai foglalkozásokat preventív vagy korrekciós céllal szervezzük.

Felfogásunk szerint:

- minden kisgyerek fejleszthető
- a meglévő képességekből indulunk ki
- a megkésett, vagy zavart szenvedett képességek fejlődését támogatjuk, megsegítjük.

Ha a gyermekek, főként a nagycsoportos korúak, illetve további nevelési évre óvodában maradtak nem érik el társaik, korosztályuk fejlettségi szintjét, illetve az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szintet, pedagógiai, s ha szükséges pszichológiai vizsgálatot kell kénytelenek lenni annak érdekében, hogy pontosan tudjuk, miben kell a gyermek segítségére lennünk az elkövetkezendő nevelési évben. Tudnunk kell honnan indulunk el és hova akarunk eljutni a gyermek egyéni fejlesztésében. Ezek ismeretében részletes fejlesztési tervvel segítjük a gyermek egyéni, önmagához viszonyított fejlesztését (szakmai segítők igénybevételével: fejlesztőpedagógus, Nevelési Tanácsadó, utazó gyogyopedagógus, logopédus, pszichológus).

Célunk

A gyermek állapotának megfelelő segítséget kapjon képességei, készségei kibontakoztatásához, személyiségének védelméhez, fejlesztéséhez.

Feladatunk

- a gyermekek meglévő képességeiből kiindulva a részleges zavart szenvedett és/vagy késve jelentkezett képességek fejlődésének támogatása, az önállóságuk fejlesztése, az ehhez szükséges feltételek megteremtése.

Fejlesztő óvodapedagógus feladatai

- az óvónők jelzése alapján a korrekciós fejlesztést igénylő gyermekek megfigyelése, képességeik felmérése (az ehhez szükséges szülői jóváhagyás beszerzése), a mérés értékelése
- egyéni fejlesztő programok kidolgozása, koordinálása a csoportos óvodapedagógusokkal, pszichológussal, logopédussal

- az előző nevelési évben a fejlesztő foglalkozásokban részesült gyermekek ellenőrző felmérése, esetleges egyéb szakértői, fejlesztési javaslatok figyelembe vételével szükség esetén egyéni fejlesztő programok kidolgozása, ennek további koordinálása
- egyéni, illetve kiscsoportos fejlesztő foglalkozások megtartása elsődlegesen a gyermekcsoportban, ahol párhuzamos tevékenységként kezdeményezi a fejlesztő játékot. Indokolt esetben a gyermek kivihető a „fejlesztő” szobába (játsszó szobába)
- a fejlesztés folyamatos koordinálása a csoportos óvodapedagógusokkal, pszichológussal, logopédussal
- a szülők rendszeres tájékoztatása a gyermekük fejlődéséről
- folyamatos kapcsolattartás a speciális szükségletű gyermekeket fejlesztő szakmai segítő intézményekkel, fejlesztőkkel (pl. Korai Fejlesztő).

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- örömmel, aktívan vesz részt a játékos foglalkozáson
- az érintett gyermekek részképességei pozitív irányban fejlődnek
- a speciális fejlesztés hatására kompenzálódik a részképesség-zavar.

6.2 Sajátos nevelési igényű gyermek az, aki a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakvéleménye alapján:

- testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, a megismerő funkciók, vagy a viselkedésfejlődésének organikus okra visszavezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd
- a pszichés fejlődés zavarai miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott [Kt. 121. § (29)].

A feltételek megteremtését követően abban az esetben nyer felvételt, ha az óvodai nevelésen belül, a többi gyermekkel együtt, integrált nevelési keretek között fejleszthető. Az integráció elve, hogy egy csoportba ne kerüljön azonos típusú sérüléssel rendelkező gyermekből egynél több, hiszen felerősítik egymást. Erről elsősorban az óvoda vezetője, a tagóvoda-vezető, a gyermek leendő óvodapedagógusa közösen dönt, melynél figyelembe veszik a csoport jellegét, a sérültség fokát és az adott csoport összetételét. A gyermek érdekében az integráció csak szakfejlesztéssel együtt biztosítható óvodáinkban. Elengedhetetlen az együttműködés a gyermekek nevelésében közreműködő más személyekkel, természetesen elsősorban a szülőkkel.

A gyermekcsoportot a sajátos nevelési igényű gyermek fogadására fel kell készíteni, nem túl hangsúlyozva a másságát. Minden apró siker elismerése további pozitív változásra motiválja a gyereket. Az óvodapedagógusnak úgy kell segítenie a gyermek beilleszkedését a csoportba, hogy ne csorbítsa önállóságát, ugyanakkor a többi gyermeket a segítőkészségre nevelje.

Célunk a sajátos nevelési igényű gyermekek beilleszkedésének, személyiségfejlődésének, esélyegyenlőségének előmozdítása.

Feladatok:

- a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatainak, a motoros képességek, a beszéd és nyelvi készségek fejlesztése
- az egyes területek a fogyatékoságnak megfelelő hangsúlyozása a fejlesztésben
- törekedni kell arra, hogy a nem, vagy kevésbé sérültfunkciók tudatos fejlesztésével bővíljenek a kompenzációs lehetőségek
- a gyerekeket egyéni terv szerinti fejlesztése, speciális szakember bevonásával

- speciális differenciáló módszerek, terápiák, technikák alkalmazása az integrált nevelésben
- az interperszonális kapcsolatok, az énkép, az önismeret fejlesztése, új attitűdök kialakítása
- a verbális és nonverbális kommunikáció és a tanulási képességeket meghatározó struktúrák fejlesztése
- változatos módszerek alkalmazása az egyre pontosabb észlelés, figyelem, összpontosítás, gondolkodás és emlékezet fejlődéséhez
- a sajátos nevelési igénynek megfelelő környezet kialakítása, megfelelő tárgyi feltételek, segédeszközök biztosítása az adott intézményegységben
- az önálló tevékenységhez szükséges differenciált segítségadás
- a rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiák elemeinek beépítése az óvodai nevelőmunkába (gyógypedagógus segítségével)
- az optimális nevelés érdekében a pedagógusok ismereteinek bővítése elsősorban a gyógypedagógia területén
- a gyermekek speciális fejlesztése team munkában, több szakember részvételével, a gyerekek igényének megfelelő időkeret, eszközök, módszerek alkalmazásával.

6.2.1 Sérülés specifikus feladatok szakfejlesztéssel

6.2.1.1 Magatartászavaros gyermek

A pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott gyermek nevelésének prioritásai: az egészséges énkép és önbizalom kialakítása, a kudarcűrő képesség növelése, önállóságra nevelés.

- valamennyi tevékenységben mindig olyan feladattal kell megbízni a gyermeket, amelyet eredménnyel tud elvégezni, figyelemmel kell kísérni a tanulási, figyelmi és figyelmi teherbíró képességét
- különösen fontos, hogy a szabályokat előre és közösen hozza létre a felnőtt és a gyerek, részese legyen a vele kapcsolatos döntéseknek, hiszen a szabályszegésnek következményei vannak (figyelemmegvonás, esetleg büntetés). Tisztában kell lenni (megismerésen alapulva) mi várható el tőle, a gyermek képességeinek megfelelően követeljen az óvodapedagógus
- a magatartászavaros gyermek feladattudata, ismeretszerzési motivációja gyenge, csak a spontán tevékenységből kiinduló fejlesztéssel, a tevékenységbe bekapcsolódva tud a pedagógus változásokat kezdeményezni.

6.2.1.2 Mozgásban akadályozott gyermek

- a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése, és ily módon a számára elérhető tapasztalatok megszerztetése, a megtanult mozgás alkalmaztatása,
- az óvodában biztosítanunk kell - a gyermek állapotának megfelelően
  - az akadálymentes közlekedést
  - a megfelelő mozgást és az ehhez szükséges eszközöket
  - az elsajátított mozgásminták rögzítése, alkalmaztatása a napirend egészét átszövi.

6.2.1.3 Látássérült gyermek

- a közös játékban való részvétel segítése, a közösséghez való alkalmazkodás, a viselkedési formák megtanulása és gyakorlása
- az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeret, a higiénié, különösen a szem és a kéz tisztán tartása

- a környezet vizuális megismertetése:
  - látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben
  - a nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság
  - térbeli tájékozódás a látás felhasználásával
  - a finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.
  - a látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.

6.2.1.4 Hallássérült gyermek

- a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése
- alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása
- az aktív nyelvhasználat építése.

Ennek keretében kell fejleszteni a beszédértést, szókinccset, szájról olvasási készséget, érthető kiejtésre nevelést.

6.2.1.5 Enyhe értelmi fogyatékos gyermek

- a cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe vevő képességfejlesztés
  - az alapmozgások kialakítása, fejlesztése
  - a minimális kontaktus, kooperációs készség, a nonverbális és verbális kommunikációfejlesztése
  - a beszédindítás, a beszédmegértés fejlesztése, az aktív szókinccs bővítése
  - az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítása
  - az adekvát játékhasználat elsajátítása, a kognitív funkciók fejlesztése
- a rendszeresség, a gesztussal kísért, egyszerű verbális utasítás, a sokszori ismétlés alkalmazása.

6.2.1.6 Akadályozott beszédfejlődésű gyermek

- az anyanyelvi nevelés
- a mozgás fejlesztése
- a kommunikáció
- a vizuomotoros koordinációs készség fejlesztése
- speciális terápiák alkalmazása (diszlexia-prevenció, grafomotoros fejlesztés stb.).

6.2.1.7 Autista gyermek

- kommunikációs, szociális és kognitív rehabilitációs terápia
- a meglévő töredékkészségek használata, az egyéni motiváció megteremtése, a speciálisan a gyermek szükségleteihez alkalmazkodó módszerek alkalmazása
- az autisztikus gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte szükséges.

6.2.2 Az integrált óvodai nevelés előnyei

A sajátos nevelési igényű gyerekek számára

- az együtt tevékenykedés, a kölcsönös kommunikáció, a mindennapi együttes szituációkban természetesen tanulják a társak magatartás mintáit, szokásait
- a gyermekközösség erősíti a sajátos nevelési igényű gyerekek önbizalmát, a többi gyereket követve, jobban fejlődik önállóságuk
- fejlődésükre ösztönző a többi gyerek eredményeinek tapasztalása
- a közösségben reálisabban tudják bemérni sajátosságaikat, jobban fejlődik önismeretük
- megtapasztalják, hogy ők is sok mindenben képesek ugyanarra mint társaik

- a többi gyerek megismerésével tapasztalatot szereznek, hogy mindenkinek vannak gyenge pontjai
- a közösségben megtanulják elfogadni és elfogadtatni a másságukat
- a másokkal való együttműködésnek többféle technikáját tanulják meg
- kedvező a gyerekek számára, hogy a szocializáció abban a természetes közegben zajlik, amelyben későbbi élete során is élni fog.

Az integrált óvodai nevelés előnyei a többi gyerek számára

- a sajátos nevelési igényű gyerekekkel együtt nevelt gyerekek megtanulják elfogadni az egyéni különbségeket
- megismerik a másságot, tapasztalják, hogy mindenkinek vannak erősségei és gyengéi
- megtanulnak odafigyelni másokra, megtanulják a másikat tiszteletben tartó segítés formáit, technikáit
- érzékenyebbé, kifinomultabbá válik kommunikációjuk.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- képességeik önmagukhoz viszonyítottan fejlődtek
- az adottságukhoz viszonyított legmagasabb önállóságra, együttműködésre képesek
- akaraterejük, önállóságra törekvésük fejlődött
- egészséges énképük, önbizalmuk megalapozódott
- kommunikációs technikájuk, együttműködési készségük fejlődött
- képesek a közösségbe való beilleszkedésre
- a fejlettebb területeken képességeik továbbfejlődtek
- hiányos képességeik kezelésére speciális technikák és eszközök használatát megismerték
- a közösségben minden gyerek alkalmazkodó készsége, toleranciája, empátiája fejlődött az együttnevelés során.

6.3 Nemzeti, etnikai kisebbségi feladatok

Célunk

A nemzeti, etnikai kisebbségekhez tartozó gyermekek kisebbségi önazonosságának megőrzésének, ápolásának, erősítésének, átörökítésének elősegítése.

Feladatok a roma kisebbséghez tartozó gyerekek nevelésében:

- a jellegzetes hagyományok, szokások felkutatása, ápolása, a kisebbségi identitástudat kialakítása, fejlesztése
- az egészséges életmódra nevelés szokásainak kialakítása, a szociális hátrányból eredő hiányok kompenzálása. A higiénia, a táplálkozási szokások, a pihenés, edzés, mentálhigiénét biztosító szemlélet megalapozása
- egyéni élmények átélésével az érzelmi élet gazdagítása, a kezdeti gátlások feloldása,
- az óvodai tevékenységformák tartalmában a kisebbség irodalmi, zenei, szellemi és tárgyi kultúra értékeinek felhasználása
- az értelmi képességek területén mutatkozó esetleges eltérések kiegyenlítése, az iskolai élethez szükséges személyiségjegyek és részképességek fejlesztése
- az esetleges veszélyeztetettség miatt kiemelt feladat az együttműködés szorgalmazása a szűkebb és tágabb környezettel (család, kisebbségi önkormányzatok, iskolák, egészségügyi intézmények, Gyermekjóléti Központ, Gyámhivatal).

A gyermekek sajátos kultúrájából és családi életviteléből adódó másságra tekintettel a személyiség fejlesztése differenciált módszerekkel vezet eredményhez. A tudástartalmakhoz való hozzájutás esélyét minden kisgyermek számára biztosítjuk.

Ugyanakkor esélyeik javítása érdekében sajátos szükségleteik kielégítésére törekszünk (pl. a magyar nyelvi nevelés fontossága).

Fontosnak tartjuk a korai prevenciót az egészséges életmód, az érzelmi, az értelmi nevelés, a szocializáció területén, együttműködve a családi és társadalmi környezettel a hátrányok csökkentése érdekében.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- rendszeresen járnak óvodába
- önazonosságukat megőrzik, kisebbségi kultúrájuk értékeire büszkék
- ismerik, gyakorolják az egészséges életmód szokásait
- betartják a közösségi szabályokat, akarati személyiségjegyeik életkoruknak és adottságaiknak megfelelően fejlett.

6.4 Multikulturális (interkulturális) nevelés

A más országból bevándorló, vagy itt tartózkodó családok gyermekei óvodai nevelésének alapelveiben az integrált nevelés szemléletét, céljait és feladatait érvényesítjük.

Célunk

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekei részére az önazonosság megőrzésének, ápolásának, erősítésének biztosítása, társadalmi integrációjuk elősegítése.

Feladatok

- felkészülés a gyermek fogadására
- a magyar nyelv elsajátíttatása
- hazánk értékeihez való pozitív kötődés kialakítása
- nyitott és megértő viselkedés tanúsítása a más anyanyelvűek és kultúrák iránt
- folyamatos kapcsolat tartása a családdal.

Tiszteletben tartjuk saját nyelvüket, ugyanakkor a gyermekekkel való közös játék és az óvoda más tevékenységformái közben elsajátítják a magyar nyelvet. A felnőttek beszédmintája és a differenciálás, az egyéni képességek fejlesztése ezen a területen is hangsúlyos. Az együttes tevékenységek során arra törekszünk, hogy oldott, feszültségmentes környezetben növeljük a gyermekek beszédbátorságát, nyelvi és nonverbális kifejezőképességüket.

Differenciálással, egyéni képességfejlesztéssel fejlesztjük a csoportközi kapcsolatokat. Természetesnek vesszük és értékékként kezeljük a máságot, a sokszínű, sokféle kulturális háttérű szükségleteket, igényeket és gondolkodásmódokat.

Népmesékkel, versekkel, énekekkel és hagyományainkkal, a saját élményű tapasztalatszerzéssel pozitív érzelmeink keresztül hatunk.

A gyermekek számára az óvoda dolgozóinak viselkedésmintái az eltérő kultúrák természetes jelenlétének elfogadását eredményezik. A magyar gyermekek saját identitásuk, nyelvük, kultúrájuk megőrzése mellett nyitottá válnak mások befogadására, elfogadására és az együttélés formáinak megélésére. A nevelés folyamán a más anyanyelvű gyermek szülőhazájának hagyományainak, énekeinek, meséinek beillesztése a tevékenységekbe oly módon, amelyeket a többségi gyermekek is megértenek. Arra törekszünk, hogy a más népek szokásai színesítsék a magyar szokásokat és hagyományokat.

A befogadás és beilleszkedés tekintetében kitüntetett szerepet kap a szülői házzal való pozitív kapcsolattartás, együttműködés. Elsősorban a család igényeinek és szükségleteinek megismerésére törekszünk, ugyanakkor segítséget kell nyújtanunk abban, hogy ők is megismerjék és értsek nevelési törekvéseinket. Együttműködésünk – a gyermek szükségleteinek megfelelően –

természetes módon kiterjed a családsegítő, a gyermekvédelmi és gyermekjóléti szolgáltatásokra, a szakmai szervezetekre.

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében nyitottak vagyunk a szakmai ismereteink továbbadására, az új szakmai elképzelések megismerésére egyaránt.

Az Egyesített Óvoda világnézeti nevelés tekintetében semleges, egyetlen vallás vagy világnézet mellett sem elkötelezett. Tiszteletben tartja a szülőknek azt a jogát, hogy gyermekük vallási és világnézeti meggyőződésüknek megfelelő nevelésben részesülhessenek.

A közösségben az emberi, erkölcsi azonosságok hangsúlyozása mellett teret adunk az egyéni eltérés a diverzitás személyes megélésének. Integráló munkánk alapját képezi, hogy az emberi sokféleséget értéként kezeljük.

Az elfogadás és együttműködés szándékának kimutatásával, személyes jó példa adással a gyermekek és szüleik részére, közösségi élményt nyújtó rendezvények szervezésével, a személyes tapasztalatszerzés lehetőségének biztosításával, az előítélet-mentes gondolkodás alakítására törekszünk.

A külföldi /migráns gyermekek alkalmazkodása az új környezethez akkor lehet eredményes, ha fogadásuk körülményei kedvezőek, befogadásuk szeretetteljes.

A magyar intézményekben működő sajátosságokat tapintatosan közvetítjük a családok felé (pl. higiénés elvárások), valamint segítő szakemberek bevonásának felajánlásával tudjuk könnyebbé tenni a családok beilleszkedését. Fontosnak tartjuk, hogy a hozzánk érkezők kultúráját, mi is megismerjük, amely projektjeink részét is képezik.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- a gyermek szívesen jár óvodába
- a magyar nyelvet megérti és tömondatokat képes magyarul kimondani
- saját gyökereit, kultúráját megtartva ismeri és érzelmileg kötődik hazánk értékeihez
- szívesen játszik társaival, és a többségi csoporttársak is keresik a társaságát
- a gyermekek pozitív érzelmekkel, természetesen élnek meg más népek kultúráját.

6.5 Tehetség gondozás

Célunk

A gyermekek egyéni szükségleteinek megismerése, képességeik kibontakoztatása.

Feladatok

- a tehetség (valamely kiemelkedő adottság, képesség) legkorábbi felismerése
- az egyéni aktuális fejlettséghez igazított fejlesztés biztosítása, speciális szükségletek kielégítése
- tevékenységek szervezése a gyermekek saját aktivitására támaszkodóan
- az intellektus, a kreatív önkifejezést támogatása, a szocializáció, az önismeret elősegítése
- a fejlesztéshez szükséges speciális eszközrendszer biztosítása
- a szülő segítése gyermeke nevelésében

Szemléletünk szerint minden gyermekben van valami jó, értékes, fel lehet fedezni olyan képességeket, amelyeket a lehető legjobban tudunk fejleszteni. Kiemelkedően tehetségesnek azt a gyermeket tekintjük, aki egy adott területen sokkal többet képes teljesíteni az életkorának megfelelő átlagnál, aki viszonylag kevés segítséggel nagyon gyorsan tud előrehaladni, fejlődni az adott területen. A tehetség a legritkább esetben tud önmagától utat törni, fejlődni, ehhez az kell,

hogy a szülő, a pedagógus felismerje ezt, megadja a gyorsabb haladáshoz, az intenzívebb fejlődéshez szükséges többletsegítséget. Az öt év alatti gyerekekre két okból érdemes külön odafigyelni: az egyik ok a tehetséges kisgyerek sajátos korai személyiségfejlődése, a másik a konkrét képességek és az azokkal szükségszerűen együtt járó igények jellege. Ekkor tehetséggondozás címén főleg nem „fejlesztésre”, hanem egyszerűen csak megfelelő környezetre és érzelmi biztonságra van szükségük.

A tehetség három legfontosabb összetevője: képességek, kreativitás, motiváció. Érzelmi biztonságban, inger gazdag környezetben a szabad játék és a korai tanulás feltételeit biztosítjuk. Az érdeklődésüknek megfelelő speciális területeken való elmélyüléshez biztosítjuk a feltételeket. A családdal együttműködve különös gondot fordítunk arra, hogy szocializációjukat segítjük, hiszen a társak, a környezet elismerése elősegítik a tehetség kibontakozását.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- kiemelkedő képessége fejlődik
- önismerete pozitív
- társai elismerik
- társas kapcsolataiban kiegyensúlyozott.

7. Gyermekvédelemi feladatok

Az óvodai gyermekvédelem célja a prevenció, a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, a gyerekek hátrányos helyzetének csökkentése, a gyermekek jogainak és érdekeinek minél szélesebb körű érvényesítése.

Az óvodákban minden pedagógus a differenciálpedagógia eszközeivel működik közre a gyermekek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában és megszüntetésében, a gyermek családban történő nevelkedésének segítésében. Minden esetben a gyermek mindenek felett álló érdekét vesszük figyelembe. Személyes kapcsolatot alakítunk ki azokkal a szülőkkel, akik segítséget kérnek, és kellő körültekintéssel, tapintattal azokkal a családokkal is, akik bár nem kérnek támogatást, mégis rászorulnak.

Minden óvodapedagógus egyben saját csoportja elsősorú gyermekvédelmi felelőse, ezért közös **feladatunk:**

- a mindenkori érvényben lévő gyermekvédelmi törvény ismerete
- saját gyermekcsoportban a veszélyeztetettség felismerése, az okok feltárása, nyilvántartásba vétel
- a veszélyeztetési okok változásának figyelemmel kísérése
- az óvodapedagógus segítő közreműködése (segélyezésre javaslat, az ehhez szükséges környezettanulmányok elkészítése, térítéscsökkentésre javaslattevés, szociális ügyek intézésének segítése)
- családgondozás, a családokban bekövetkező minden változás azonnali leereagálása, szükséges segítségnyújtás, illetve megoldások közös keresése szülői igény szerint
- a tagóvoda vezetőjének és a gyermekvédelmi felelősnek tájékoztatása a gyermekeket veszélyeztető körülményekről
- feltárni mindazon körülményeket, amelyek a gyermekek fejlődését hátrányosan befolyásolják
- sajátos eszközeinkkel, a nyugalom, a bizalom, a szeretet légkörével ellensúlyozni a gyermekek kiszolgáltatottságát, az egyes gyermekek bárminemű hátrányait.

Hátrányos helyzetű gyermekek azok, akiknek alapvető szükségleteinek kielégítési lehetőségei korlátozottak. Családjá, szűkebb társadalmi környezete az átlaghoz képest negatív eltérést mu-

tat, elsősorban szociális és kulturális téren. Mindez azonban még nem veszélyezteti egészséges személyiségfejlődését, de az optimális fejlődési lehetőség akadályozott.

Kialakulásához vezető tényezők: alacsony jövedelmi, fogyasztási szint, rossz lakáskörülmények, a szülő alacsony iskolázottsági, műveltségi szintje. Következménye lehet a gyermek esélyegyenlőtlensége.

Veszélyeztetett gyermekek azok, akik testi, lelki, erkölcsi és értelmi fejlődését a szülő vagy a gondozó környezet nem biztosítja, ami a személyiségfejlődésben torzulást idézhet elő. A gyermek egészséges személyiségfejlődése akadályozott. A veszélyeztetettség a személyiségfejlődésnek csupán a fenyegetettségét minősíti.

A gyermekek veszélyeztetettségének okait vizsgáló szempontok:

- nevelési hiányosságok, elhanyagoló nevelés
- antiszociális környezet
- rossz lakásviszonyok
- egészségügyi okok
- rossz anyagi helyzet
- megromlott családi kapcsolat
- a családban a devianciák halmozott előfordulása.

Következmény lehet a gyermek egészséges személyiségfejlődésének sérülése, deviáns magatartásformák kialakulása.

Az óvoda jelzéssel köteles élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a Gyermekjóléti Központnál, illetve kötelessége hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása, vagy egyéb más veszélyeztető ok fennállása, illetve a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

A veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében a gyermekvédelemben dolgozó személyek, szervek, intézmények és hatóságok kötelesek egymással együttműködni és egymást kölcsönösen tájékoztatni. A jelzőrendszer tagjai ezen kötelezettségüket írásban – krízishelyzet esetén utólagosan – kell, hogy teljesítsék. A Gyermekjóléti Központ a tett intézkedésről tájékoztatni köteles a jelzéstevőt.

Jelzési kötelezettség: óvodapedagógus > gyermekvédelmi felelős > tagóvoda vezető > intézményvezető > felsőbb szervek.

Tagóvoda-vezető feladatai:

- óvodai szinten összefogja a gyermekvédelmi munkát
- dönt és határozatot hoz az étkezési kedvezményekről az érvényes önkormányzati rendletnek megfelelően
- a kapott jelzéseket, információkat ellenőrzi
- gyermekvédelmi ügyekben segíti a csoportban dolgozó óvodapedagógusokat és az óvodai gyermekvédelmi felelőst
- kapcsolatot tart a gyermekvédelemmel foglalkozó intézményekkel
- gyermek veszélyeztetettsége esetén azonnal intézkedik
- hatósági eljárást kezdeményez a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén
- a megtett intézkedésekről tájékoztatja az Egyesített Óvoda vezetőjét.

Gyermekvédelmi felelős feladatai:

- a gyermekvédelemmel kapcsolatos adminisztrációt, nyilvántartást és statisztikát vezet
- óvodai szinten nyilvántartja a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket
- folyamatos kapcsolatot tart a nevelőtestület tagjaival

- a törvényi változásokat, rendelkezéseket nyomon követi → naprakészen informál
- véleményével, javaslataival segíti a tagóvoda vezető munkáját (étkezési kedvezmények)
- folyamatosan képzzi magát, a kerületi gyermekvédelmi munkaközösségekben részt vesz
- kapcsolatot tart a gyermekvédelemmel foglalkozó intézményekkel.

A gyermekvédelmi felelős kapcsolatot tart fenn:

- HÍD Családsegítő Központtal családi krízishelyzet esetén
- Gyermekjóléti Központtal veszélyeztetettség, anyagi támogatás szükségessége esetén
- Nevelési Tanácsadóval a magatartási, viselkedési, átlagtól lényegesen eltérő fejlődésű gyermekek esetében
- orvossal és védőnővel a gyermekek testi fejlődésének lényeges eltérése, bántalmazás nyomai esetén.

Óvodapedagógusok feladatai:

- minden év elején felméri a csoportba járó gyermekek, családi és szociális helyzetét
- probléma esetén jelez a gyermekvédelmi felelősnek és a tagóvoda vezetőnek
- javaslatot tehet étkezési kedvezményre
- családlátogatást végez szükség szerint
- a törvényes adatközlést biztosítja intézkedés esetén
- a veszélyeztetett vagy hátrányos gyermekkel differenciált bánásmódot alkalmaz.

Minden óvodapedagógust és alkalmazottat **TITOKTARTÁSI kötelezettség** terhel a gyermekkel és családjával kapcsolatban a mindenkorai törvényi szabályok szerint. Ez minden olyan tényre, adatra, információra vonatkozik, amelyről hivatásának ellátása során szerez tudomást.

Munkánk eredményes, ha

- a prevenció során meg tudjuk akadályozni a veszélyeztettség kialakulását
- egyedi probléma esetén segíteni tudunk
- a hátrányos helyzetben lévő családokkal jól működünk együtt
- differenciált bánásmóddal kompenzálni tudjuk a gyermek hátrányait (humánus, megértés, támaszkodás, szeretet)
- a gyermekvédelemmel foglalkozó szakemberek segítségével szükség esetén a gyermeket biztonságba, megnyugtató környezetbe helyezhetjük
- a rászoruló családok bizalommal fordulnak az óvodához problémáik megoldásához való segítségadásért.

Nevelésünkben alapvető követelmény a **gyermeki jogok védelme**.

A gyermekek joga, hogy személyiség jogait, különösen személyiségének szabad kibontakoztatásához való jogát, önrendelkezési, családi élethez és magánélethez való jogát az óvoda tiszteletben tartsa. A gyermek jogai közé soroljuk a saját véleménynyilvánítást is. A kisgyermeket megilleti a társadalom által nyújtott védelem és a segítségre vonatkozó jog is.

A szociálisan hátrányos helyzetű családok és gyermekeik pedagógiai módszerekkel való segítésének lehetőségei óvodáinkban:

- egyéni bánásmód
- differenciált fejlesztés csoportjában
- logopédiai fejlesztés, részképesség hiány korrigálása
- pszichológus személyes segítése a szülők számára is.

Gyermekvédelmi munkánk során mindannyian ügyelünk arra, hogy a rászoruló gyermekek és szüleik ne érezzék ezt a segítségnyújtást pozitív diszkriminációnak.

Fontosnak tartjuk a szülőkkel való bizalmi viszony kialakítását, melynek során jobban megismerhetjük a családi háttért és lehetőségünk nyílik a hatékonyabb segítségnyújtásra.

Prevenációs módszereink:

- gyermeki és szülői jogok megismertetése és érvényesítése(információ nyújtás, anyagi támogatás, jogi segítség)
- rendszeres kapcsolattartás a gyermek szüleivel (fogadóóra, családlátogatás)
- egészségügyi szűrővizsgálatok lehetőségeinek ismertetése.
- a rendszeres óvodalátogatás elősegítése
- a szülők segítése a szülői szerep eredményesebb betöltéséhez (nevelési tanácsok, szakkönyvek, speciális intézmények ajánlása)
- ruha, játékgyűjtés és szétosztásának megszervezése

8. Az óvodába lépés, iskolába lépés feltételei

Az óvodai felvételt a mindenkori törvényi szabályozásnak, és a XIII. ker. Önkormányzat közoktatásra vonatkozó határozatainak megfelelően végezzük. Amennyiben a gyermek érettsége lényegesen eltér az átlagostól, speciális szakszolgálat igénybevételével döntünk a felvételtől.

Óvodaérett az a kisgyermek, aki már rendelkezik „én” tudattal, el tud tölteni néhány órát a szülei nélkül is, bizonyos fokú önállósulási törekvés jellemzi, igényli a gyermekközösséget, képes másoktól elfogadni az ételt.

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére hat-hét, különleges esetekben 8 éves korra eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodásból iskolássá érik.

Az iskolai felvételtől az iskola igazgatója dönt az óvodai szakvélemény figyelembe vétele, a hatályos jogszabályok, és a fenntartói közoktatásra vonatkozó határozatok alapján.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek a sikeres iskolai munkához.

a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikusabb. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. (Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.)

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,

- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ; különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot; tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek); végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.
- c) Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtellel és gyermektársaival, amennyiben az iskolai légkör ezt lehetővé teszi. A szociálisan érett gyermek
- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

Az ötéves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata változatlanul az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.

A neurológiai és egyéb hátránnyal küzdő sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett korrekció mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

A különleges gondozásra jogosult gyermekek iskolaérettségi kritériuma tükrözi a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

9. Pedagógiai dokumentáció

Az óvodai nevelés csak a fenntartó által jóváhagyott helyi nevelési program alapján történhet és a gyermek neveléséhez szükséges a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg

A pedagógiai dokumentáció célja, hogy megjelenítse a helyi program elv-, cél-, és feladatrendszerét, meghagyva az óvodapedagógusok maximális választási szabadságát a módszerek és az eszközök alkalmazásában.

Az Egyesített Óvoda pedagógiai dokumentációja

Az óvodai nevelés országos alapprogramja (Alapprogram)

Az Egyesített Óvoda Helyi Nevelési Programja

Az Egyesített Óvoda Minőségirányítási Programja

A Egyesített Óvoda éves pedagógiai – működési terve, mely a tagóvodák éves pedagógiai – működési tervét is tartalmazza.

Csoportnapló, a gyermekcsoportok nevelési – fejlesztési programja tartalmazza:

- gyermekcsoport összetételére, létszámára, a csoport működésére vonatkozó adatokat
- a gyermekcsoport szokás-szabályrendszerét
- eseménytervet (szervezési feladatok), időkeret: 1-3 hónap
- globális tevékenységi tervet (nevelési, tanulási terv,), időkerete: 1/2-1 év
- ciklusra vonatkozó tanulási terv, melyben jelöljük a differenciált képességfejlesztést, a megvalósításhoz tervezett tevékenységeket, az eszközöket és a szervezeti keretet, a megvalósítás tapasztalatait
- közösségre vonatkozó pedagógiai feljegyzések folyamatos rögzítését
- a megvalósítás értékelését, időkerete: 1/2 év.

Egyéni fejlődés nyomon követésének dokumentuma tartalmazza:

- a gyermek adatait, a gyermekről szóló rövid, szülő által írt jellemzést
- az óvónők tapasztalatait az adott gyermek fejlődéséről
- fejlődési napló vezetését az Egyesített Óvoda MIP-ben szabályozott mérés, ill. a törvényben szabályozottak szerint
- a fejlesztés érdekében tett lépések rögzítését (speciális, fejlesztő szakemberek igénybe vétele: logopédus, pszichológus, fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus stb.).

Gyűjtemények

- Képesség fejlesztés elméleti módszertani segédanyag. Mozgás- testséma-percepció fejlesztéshez foglalkozás tervek, anyagok korcsoportonként, képességfejlesztő játék gyűjtemény, drámajátékok
- Matematika módszertana az elmélettől a gyakorlatig. Fogalmak értelmezése, kis lexikon, foglalkozáshoz terv ajánlók korcsoportonként, játékgyűjtemény.
- Testnevelési játékok.